

Koroiset

3/2012

Koroinen
Räntämäki
Halinen
Oriketo
Metsämäki

Kiukaiskeramiikkaa Riihivainiossa s. 3

Kesä tulvi kulttuuria ja kotiseutua s. 4–7

Hienoin eläinhoitola Metsämäessä s. 10–11

pääkirjoitus

Kohti syksyä

Kesä on kääntynyt kohti syksyä. Lehden levikkialueella järjestettiin kuluvan kesän aikana kolmet kaupunginosaviikot. Tapah-
tumat alkoivat Koroisten viikolla kesäkuun alussa ja jatkuivat Maarian viikolla elokuun alussa. Lopuksi, muttei vähäisimpänä vietettiin Halisten viikkoa, joka päättyi HalisIltaan elokuun viimeisenä sunnuntaina.

Viikot olivat ohjelmarikkaita ja niissä kävi lukuisa määrä alueen asukkaita ja myös muualta kaupungista tulleita. Kaikki kiitos viikkojen järjestäjille sekä myös Kaupunginosa-
viikkojen tukiyhdistys ry:lle, joka tuellaan mahdollisti viikkojen toteuttamisen.

Alueelle merkittävä tapahtuma oli myös kesän korvalla tehty Korkeimman hallinto-oikeuden päätös, että Orikedon jätteenpolttolaitokselle ei Turku Energian valituksesta huolimatta myönnetty lisäaikaa. Orikedon jätteenpolttolaitoksen toiminta loppuu vuoden 2014 lopussa. Turku Energian ja Turun Seudun Maakaasu ja Energiantuotanto Oy:n välisen sopimuksen mukaan jätteenpolttolaitos tulee purkaa kahdeksan kuukauden kuluessa siitä, kun sen toiminta loppuu. Piippu kaatuu vihdoin. Tässä on näyte asukkaiden aktiivisesta ja peräänantamattomasta toiminnasta. Kiitos kaikille asukkaille ja mukana olleille alueen hartaan toiveen toteuttamisesta!

Uutta jätevoimalaa eli jätteenpolttolaitosta ollaan suunnittelemassa Topinojan alueelle. Meidän valvova silmämme ja työ siten jatkuu.

KoroiSet-lehden suunnittelussa ja tekemisessä alusta asti mukana ollut ja lehden valokuvaajana toiminut alueen asukas Dmitri Ovtchinnikov on joutunut muuttamaan töiden vuoksi Turusta pääkaupunkiseudulle. Dmitri oli lehden ulkoasun ja kuvallisen ilmeen luomisessa merkittävä henkilö. Hän oli aina valmis kuvaamaan tilaisuuksia sekä ottamaan alueesta edustavia ja laadukkaita luontokuvia, joita sitten käytettiin lehden kansikuvina.

Kiitos Dmitrille koko toimituskunnan puolesta ja yhteistyö jatkuu kuvien muodossa edelleen.

Tapio Jokinen
vastaava toimittaja

Aakkosia ja askelmittareita

Ihmiskunnan muisti. Arjen apteekki. Kuntalaisten olohuone. Näin kuvataan merkittävää suomalaista brändiä, maailman huipputuotetta – nimittäin kirjastoa. Suomen kirjastot ovat maailman huippuluokkaa, monestakin syystä eikä niistä pienin ole lukeva, sivistynyt ja aikaansa seuraava käyttäjäkunta. Turun kaupunginkirjaston pääkirjasto oli Suomen käytetyin viime vuonna. Pääkirjasto on upea, tilava, valoisa, monipuolinen ja joka päivä auki. Siitä kannattaa olla oikeasti ylpeä ja esitellä kaikille mahdollisille vieraille!

Lämmin ja lähellä, näin voisi sanoa lähikirjastoista. Kirjastoautot tarjoavat ”kirjallista vierihoidon”. Lähikirjastokaan ei ole pelkkä lainasto: kirjastoon voi tulla oleskelemaan, osallistumaan tapahtumiin, lukemaan lehtiä, käyttämään nettiä, ei tarvitse edes kirjastokorttia jos haluaa vain poiketa tapaamaan tuttuja.

Nummen kirjasto on lainaukseltaan suurin lähikirjastoista. Aukioloajat ovat pitkät, talvella olemme auki myös lauantaisin. Ulkoa päin kirjasto näyttää ankealta mutta sisältä tila on värikäs ja siisti parin vuoden takaisen remontin jäljiltä. Remontissa kirjaston värit valittiin Päivi Tannerin tekemien taulujen mukaan. Taulut kuvaavat lähialueen historiaa, niistä löytyy niin Koroisten piispaa kuin Halistenkoskella onkivia poikia.

Nummen kirjaston käyttäjäkunta tulee monelta alueelta eikä kirjastomme olekaan mikään yhden alueen lähiökirjasto vaan usean kohtaamisen solmupaikka. ”Pakan kirjasto jakaa kortit”, näin mainostimme Nummenpakan viikolla. Tietokirjoja, satukirjoja, lehtiä, dekkareita, elokuvia, mu-

siikkia, e-kirjojen lukualustoja – monenlaista aineistoa kaikenikäisille ja lisäksi askelmittareita... Kannattaa parantaa kuntoaan kävelemällä Nummen kirjastoon ja osallistumaan satutunneille, lukupiiriin tai vain ihan moikkaamaan!

Maija-Leena Alanko, Nummen kirjastonjohtaja

Nummen kirjaston aukioloajat syyskuun alusta lähtien ma-pe klo 10-19, la 10-15.

mainetta ja kunniaa

KoroiSet-lehden stipendin lähikoulujen kuu-
dennen luokan päättävillä saivat keväällä
2012 seuraavat:

Nummenpakan koulu:
Petja Salminen ja Jenna Kangasniemi

Pallivahan koulu:
Lukas Luotola

Raunistulan koulu:
Ada Huuhtanen ja Kaisa Nieminen

Turun kristillisen opiston suomen kielen
opiskelijoista KoroiSet-lehden stipendin sai
Somayeh Taheri ja kymppiluokkalaisista
Eveliina Heinonen.

Orikedon biolämpökeskuksen meluaidan rakennustyöt ovat käynnistyneet. Turku Energia pahoittelee rakennustöistä mahdollisesti aiheutuvia meluhaittoja syksyn aikana.

KoroiSet

Ilmestyy

Neljä numeroa vuodessa:
vuonna 2012 helmikuussa, touko-
kuussa, syyskuussa ja joulukuussa

Jakelu

5500 kpl, jaetaan kotitalouksiin ja
yrityksiin seuraavissa Turun
kaupunginosissa: Koroinen, Röntä-
mäki, Halinen, Oriketo, Metsämäki

Julkaisijat

Halinen-Röntämäki -seura,
Halisten omakotiyhdistys, Hamaron
pienkiinteistöomistajain yhdistys ry,
Maarian seurakunnan Itä-Maarian
alueneuvosto, Turun kristillinen opisto,
Elävän Kulttuurin Koroinen

Vastaava toimittaja

Tapio Jokinen, puh. 050 572 2530,
sähköposti: jokinen.tapio@netti.fi

Toimitussihteeri

Hanna Nurmi, aineisto@koroinen.fi

Toimituskunta

Kristiina Annala, Ann-Christin Antell,
Jaakko Erola, Tytti Issakainen, Tapio
Jokinen, Tuuli Kastemaa, Eija Leino,
Timo Leinonen, Virpi Lummevuori, Han-
na Nurmi, Dmitri Ovtchinnikov, Janne
Peltonen, Pertti Pussinen, Pirjo Ranti

Toimitus

toimitus@koroinen.fi

Kansikuva

Dmitri Ovtchinnikov:
Leikkuupuimuri Koroisten pelloilla

Ulkoasu

Janne Peltonen

Painopaikka

Finepress Oy, Turku

Ilmoitusmyynti

Tapio Jokinen, puh. 050 572 2530,
sähköposti: jokinen.tapio@netti.fi
Ilmoitustilaa on myös myytävänä Ko-
roisten internetsivuille www.koroinen.fi

Ilmoitusaineistot

Valmis ilmoitusaineisto pdf-muodossa
osoitteeseen ilmoitukset@koroinen.fi
viimeistään 2 viikkoa ennen lehden
julkaisuviikkoa

Ilmoituksen suunnittelu
ja tekstiladonta

0,10 e/pmm, aineisto osoitteeseen

ilmoitukset@koroinen.fi viimeistään
2 viikkoa ennen lehden julkaisuviikkoa

Maksuliikenne

Liedon Osuuspankki 471330-230411

Lehden vastuu

Ilmoituksen julkaisemisessa sat-
tuneesta virheestä lehden suurin
vastuu rajoittuu ilmoituksen hinnan
korvaamiseen. Lehti ei vastaa
virheestä, joka aiheutuu esim. puut-
teellisesta tai virheellisestä ilmoitus-
aineistosta, puhelinvälityksessä
tapahtuneesta väärinkäsityksestä
tai epäselvästä käsikirjoituksesta.

Ilmoitushinnat

koko sivu	2310 e
puoli sivua vaaka	1150 e
puoli sivua pysty	1150 e
1/4 sivua	684 e
1/8 sivua	331 e
1/16 sivua	155 e
1/32 sivua	78 e

Alennukset

Vuosialennus 20% (neljä lehteä/vuosi)

joutsen-
merkki
tähän!

www.koroinen.fi

Tutkimusalueen pohjoisosa kaivausten alkuvaiheessa.

Aurajäljet alueen 1 pohjoisosassa, missä niitä esiintyi vajaan 30m² alalla.

Varhaista viljelyä Aurajokilaaksossa

Turun museokeskus teki rakennushankkeen takia arkeologisia tutkimuksia Riihivainion esihistoriallisella asuinpaikalla touko- ja heinäkuussa. Koska asuinpaikan laajuus ei ole täysin selvä, sen rajoja etsittiin ensin koe-kaivauksissa, jonka tulosten perusteella avattiin kaksi kaivausalueutta. Tärkeämmäksi osoittautui keskelle nykyistä peltoa avattu, sillä sen pohjoispäässä todettiin nykyisen kyntökerroksen alla ohut kerros ehjää esihistoriallista kulttuurikerrosta. Sen ylemmät osat ovat tuhoutuneet peltotöissä ja esihistorialliset löydöt ovat levinneet nykyiseen peltokerrokseen.

Riihivainion asuinpaikka löydettiin 1960-luvun alussa ja jo melko pian se voitiin ajoittaa Kiukaisten kulttuurin ajalta varhaiselle rautakaudelle, siis 2000–4000 vuoden ikäiseksi. Se sijaitsee

Aurajoen ja Vähäjoen välissä, Topinojan pohjoispuolella loivalla etelärinteellä.

Suurin mielenkiinto varsinaisissa kaivauksissa kohdistui alueeseen, jolla koe-kaivauksissa oli havaittu merkkejä esihistoriallisesta pellostä. Kiinnostavan havainnosta teki Riihivainion asuinpaikan ikä ja se, että vain runsaan puolen kilometrin päässä on Niuskalan Kotirinteen samanaikaiselta asuinpaikalta löydetty maamme vanhin viljanjyvä. Kaivausten yhteydessä otettiin maanäytteitä, joista toivottiin löydetävän hiiltyneinä säilyneitä viljanjyviä. Niistä olisi voitu selvittää lajike ja myös ajoittaa jokin jyvä. Valitettavasti jyvää näytteissä ei ollut, joten ajoitettavaksi lähetään samasta kerroksesta löytyneitä puuhiiltä.

Kaivauslöydöt ajoittuvat sekä historialliseen että esi-

historialliseen aikaan. Peltokerroksen alla oli laikuittain esihistoriallista kulttuurikerrosta noin 3–5 cm paksuudelta. Se oli hiekkaisista tummanharmaasta maasta, jonka väri johtui pienistä hiilenkappaleista ja noesta. Kerroksesta erottui 8–10 cm leveitä ja pääasiassa muutaman kymmenen sentin mittaisia vaaleita raitoja, jotka kulttuuriin maan reunon ulkopuolella jatkuivat tummina vaaleassa hiekassa. Ne tulkittiin kynön jäljiksi. Pituussuunnassa jäljet eivät olleet viivasuoria, vaan paikoin ne kaartuivat ja joissakin paikoissa ne tekivät noin 90 asteen käännöksen.

Eniten jälkiä oli alueen pohjoisosassa karkeasti ottaen puolipyöreän muotoisella, noin 9 x 4 m laajuisella alalla. Toinen keskittymä on kaivausalueen eteläpäässä, jossa jälkiä on noin 10 m² alueella. Jälkiä oli muualla-

kin mutta pääasiassa yksittäin. Kyntöjäljistä päätellen pellot ovat olleet pienialaisia ja rajoiltaan epämääräisiä eikä niihin voida osoittaa liittyvän ojitusta – havaitut ojat tai sellaisiksi tulkitut liittyivät nuorempaan peltokerrokseen. Muinaispelto on sijainnut asuinpaikan reunalla, tässä tapauksessa meren rannan puolella.

Kaikista kerroksista, niin sekoittuneesta peltokerroksesta kuin sen alapuolisesta esihistoriallisesta kulttuurikerroksesta löytyi kivikaustistyyppistä asuinpaikkamateriaalia: saviastian paloja, kivesineiden kappaleita ja palanutta luuta. Suurin ryhmä ovat eri kivilajeja olevat, kivesineiden työstössä syntyneet jätetalat eli iskokset. Poikkeuksellisenä voidaan pitää hiekkakivisten hioma-alustojen lukuisuutta, niitä on kaikkiaan kolme ja ne voi-

Auranjälkiä tasossa.

vat liittyä viljan jauhamiseen. Keramiikka on alustavien havaintojen mukaan kahtalaista, varhaisrautakautista (500–0 eKr) Morbyn keramiikkaa ja sitä muistuttavaa karkeasekoitteista ja naarmupintaista sekä kiukaiskeramiikkaa (n. 2500–1800/1500 eKr) ja sitä muistuttava, osaksi huokoi-

nen ja mustapintainen keramiikkaa. Tämän tarkempaa ajoitusta ei voida esittää ennen radiohiiliajoitusten valmistumista.

Jouko Pukkila,
kaivauksen johtaja

SAUTILA OY

Turkulainen kuljetusyritys
kolmannessa polvessa

- Vaihtolavakuljetukset • Vaihtolavojen vuokraus • Koukkuvaihtolavakuljetukset yhdistelmäautoilla max. 120m³ • Sepeli-, sora- ja multatoimitukset • Lumiurakat
- Teiden kastelut • Nosturiauto kappalevarakuljetuksiin • Lavettikuljetukset • Kaivupuolvelut
- Maa-ainesten kuormausta • Pyöräkuormaajapalvelut

Riimukatu 11, 20380 Turku Puh. (02) 242 6416 Fax (02) 242 6335
0400 221 314 0400 221 316 email: sautila@sautila.com www.sautila.com

MONIPUOLINEN LAATUVALIKOIMA

PIKKUHERKUISTA REILUIHIN RUOKA-ANNOKSIIN!

- VEIKKAUS
- OLUTTA MUKAAN JOKA PÄIVÄ
- MYÖS KALASTUSLUVAT MEILTÄ!

TERVETULOA!

Aukioloajat: ma–pe 8–21, la 10–21, su 12–21

GRILLI JA ELINTARVIKEKIOSKI
HALISTUPA
Emmauksenkatu 1, p. (02) 253 9564

TERVETULOA SUOMALAISELLE KATSASTUSASEMALLE

Ville
Wignen

Jouko
Pursiainen

**Palvelemme
kaikkien ajoneuvojen
katsastus-, rekisteröinti- ja
vakuutusasioissa**

**VOIT TULLA MYÖS
ILMAN AJANVARAUSTA!**

WP-Katsastus Oy

Tuulissuontie 34, LIETO,
puh. (02) 436 4300 www.wp-katsastus.fi

Av. ma-pe
klo 8-17

Turun konttori nyt Kauppiaskadulla!

Tervetuloa tustumaan uuteen
konttoriimme ja keskustelemaan
pankkiasioistasi!

POP Pankki
Liedon Osuuspankki • Lieto ja Turku

Lieto, Hyvättyläntie 10, puh. 02-4711 400
Lieto AS., Elotie 26, puh. 02-4711 450
Turku, Kauppiaskatu 9, puh. 02-4711 470
www.poppankki.fi/lieto

Veijo Vehanen

Kepeästi kesään laulettiin Maarian pappilan sisäpihalla.

Koroisten viikko Maarian kirkossa ja sen ympäristössä

Perinteinen Koroisten viikko oli 4.–10.6.2012. Viikon aikana kurkistettiin Maarian monisatavuotiseen historiaan. Arkeologian opiskelija **Juhana Ahlamo** opasti *Taskulan ja Virumäen kalmistoihin* ja niiden esinelöydöjen perusteella esikristilliseen aikaan. Esinelöydöt ajoittuvat 1000- ja 1100-luvuille, jolloin kristilliset vaikutteet olivat jo rantautuneet Maarian alueelle.

Maarian kirkon ”rakentajamestari” johdatti kuulijat kirkon rakentamisen aikaan 1400-luvun puoliväliin. Yksinkertaiset kirkon maalaukset ja piirrokset kätkevät tuon ajan ihmis-

ten kokemus- ja uskomusmaailmaan ja kirkon opetukseen liittyvää symboliikkaa. Kirkon ainutlaatuiset rakentajien maalaukset puhuttelevat myös tämän päivän kirkossa kävijää. Yksi opastuksista oli suunnattu lapsille ja perheille.

”Maasta sinä olet tullut!” – *Maarian kirkkomaan esittely* paljasti, kuinka paljon paikallishistoriaa ja elämäntapa- ja kirkkomaan historiaa on kätkeytyttyä kirkkomaan ja hautakumpujen alle.

Uutena kohteena oli Rönttämäen ja Koroisten alueen ”Rasteilta ristille” -historiakätköt. Annettujen vihjeitten avulla piti etsiä Maarian kirkkomaal-

ta, pappilan pihapiiristä, Koroisista ja Linnavuorelta sen paikan historiasta tai esineestä kertova rastilappu. Kierroksen tehneitten ja yhteystietonsa jättäneiden kesken arvottiin palkintoja Koroisten kyläjuhlilla.

Sireenien tuoksuisessa pappilan pihapiirissä oli perinteinen ”Kepeästi kesään” -yhteislaulutilaisuus, jossa sanoitiin ja sävellettiin kesästä. Puhallinorkesteri viritti illan tunnelmiin. Laulattajana oli kanttori **Ulla Vuola** ja pappeina **Milla** ja **Harri Ruskeepää**.

Pertti Pussinen

Outi Tuomela

Tekla Salminen korjasi Koroisten päärakennuksen ikkunoita työnäytöksenä, sekä luennoi ja neuvoi aiheesta tarkemmin.

Outi Tuomela

Ossi Kakon opastuksella villivihannesten hyötykäyttöön tutustui yli 40 kursсилаista päivän aikana.

Aurajoen onkikilpailujen tulokset 9.6.2012

Turun Kala ja Erän sekä Koroiset-lehden onkikilpailu järjestettiin jo kolmannen kerran Aurajoen rannassa kesäkuun alussa.

Naisten sarja:

1. Fageström Leena, Kiskon KK, 4 865 g
2. Ilvonen Tarja, Kiskon KK, 2 740 g
3. Sirkkiä Vuokko, TUK, 2 600 g

Miesveteraanit:

1. Fageström Harri, Kiskon KK, 5 560 g
2. Lehtimäki Pertti, Turun Kala ja Erä, 4 625 g
3. Kinnunen Toivo, Turun Kala ja Erä, 3 530 g

Suurimman kalan säyneen sai Kaivonen Keijo, 1 493 g

Vapaa-ajan kalastusseurat ja kerhot ovat huolestuneina seuranneet harrastuksen kehitystä. Tänä päivänä nuoret eivät juuri osallistu pilkki- ja onkikilpailuihin. Oli harrastusmuoto mikä tahansa nuorissa on tulevaisuus.

Tämä nuorten mukaan saaminen ongintaharrastuksen piiriin on ollut Koroiset-lehdenkin motiivina, kun se aikanaan otti yhteyttä Turun Kala ja Erään yhteisten onkikilpailujen aikaansaamiseksi.

Kesäkuuseen onkikilpailuun otti osaa 30 kilpailijaa joista puolet oli miesveteraaneja. Aurajoella ei osallistujien

Tapio Jokinen

joukossa ollut ainoatakaan nuorta onkijaa. Kun kilpailu oli päättynyt, eräs naispuolinen kilpailija kyseli huolestuneena, että vieläkö te järjestätte ensi vuonna Aurajoella onkikilpailut?

Turun Kala ja Erä kiittää Koroiset-lehden vastaavaa toimittajaa Tapio Jokista ongintaharrastuksen arvokkaasta tuesta.

Pertti Levonen
Turun Kala ja Erä ry:n puolesta

Veijo Vehanen

Turun Sinikotien puhallinorkesteri Sumu kapellimestarinsa Rami Koskinen johdolla esiintyi Kepeästi kesään -tilaisuudessa.

Jouni Suopuro

Hamaron pienkiinteistöomistajain yhdistys järjesti Hamaron markkinat Raiman kentällä.

Jouni Suopuro

Pomppulinnan vartijat Hamaron markkinoilla.

Jura Nurminen

”Rakennusmestari” Pertti Pussinen ja ”opas” Anita Pussinen esittelivät Maarian kirkon taidetta.

Jura Nurminen

”Haudankaivaja” tarinoi Maarian kirkkomaahan haudatuista ihmisistä ja suvuista.

Lasten onkikilpailuun jokirannassa osallistui toistakymmentä lasta – ja pari aikuistakin innostui, kun onkia vapautui.

Kolmannet Koroisten kyläjuhlat

vietettiin lauantaina 11. elokuuta Koroisten LUMO-keskuksessa

Sateisen kesän keskeltä pilkahti lämmin ja aurinkoinen päivä juuri sopivasti.

Konsan Kartanon valikoimassa oli taas papusoppaa, pannaria ja konsapurilaisia.

Teksti ja kuvat: Hanna Nurmi

Erilaisia puu- ja tuohisoittimia myynnissä.

Värikkäitä ja suloisia kangaseläimiä ja käyttötavaroita.

Ikkunankorjausnäytös.

Trubaduuri Juke Lehtelä.

Verhoomo Vekistä Tanja Lillunen purki kunnostettavaa vanhaa nojatuolia.

Sekä nuoret että vanhat ihastuivat Helmiveneen alpakoihin. Siittä ne eivät kuitenkaan anna, vaan väistävät lähestyvää kättä.

Onkikilpailun voittajat Saara, joka sai yhden oikein ison lahnan, ja Ilona, joka sai neljä kalaa, valitsevat palkintojaan.

Savihuussi oli vielä viimeistelyä vaikka ja se sai kyläjuhlilla mestarin viimeistelyn oikeaoppisesta seoksesta savea ja hiekkaa.

Koulubändi Noo the Stories rokkasi Halisillassa.

Aurajoen yömelonta suuntautui tänä vuonna taas Halistenkoskelta Liedon Vanhalinjaan.

Halisillassa oli myös kirpparimyyntiä.

”Halisten alueella on ollut asutusta jo 1200-luvulta lähtien ja alueen historia on tärkeä osa alueen identiteettiä. Halinen onkin moni-ilmeinen ja vehreä kokonaisuus, josta löytyy viehättävää omakotiasutusta ja maaseutu- sekä kaupunkimaisempaa kerrostalomiljöötä ja mahtavat mahdollisuudet harrastaa liikuntaa ja nauttia jokivarren luonnosta.” sanoi **Maija Perho** avatessaan Halisilta-tapahtuman 26.8. ja jatkoi ” Tämä avajaisjuhla ja koko Halisten kaupunginosaviikon on osoitus yhteistyöstä, yhteisöllisyydestä ja talkoohenges-

tä. Toiminnan pitääkin lähteä alueen asukaista itsestään, yhteistyöstä ja antamisesta - oman ajan antamisen halusta.”

Halisten viikon teemana oli tänä vuonna *”Elämää joen varrella”*, jonka mukaisesti viikon jokaisena päivänä valotettiin Halisten kaupunginosan elämän moni-ilmeisyyttä historian alkulähteiltä kivikaudesta tähän päivään. Viikon ohjelmasta muutamia poimintoja:

Kasviretkillä tutustuttiin alueen ainutlaatuiseen joenvarren kasvillisuuteen niin maitse kävellen kuin vesitse-

Jonglöörit esiintyivät ja katsojat hakivat sateensuojaa koulun räystäään alta Halisillassa.

Maija Perho kävi avaamassa Halisillan.

Halisten viikko 20.–26.8.2012

kin kanootista käsin. Myrkkypeiso, kalmojuuri, sikoangervo, pukinjuuri ja pölkkyruoho sekä monet muut tavallisemmat kasvit tulivat tutuiksi asi-
antuntevien oppaiden **Tomi Laukan** ja **Johanna Lampisen** sekä **Martti Komulaisen** opastuksella.

Mielenkiintoisia ihmisiä ja teoksia -esittelyn myötä tutustuttiin mm. maarialaisten **Jaakko Haavion** ja **Tallgrenin** suvun sekä Nummenpakalla syntyneen **Kosti Viktor Salosen** henkilöhistoriaan **Tytti Issakaisen** ja **Harri Raittiin** kuvaamina. **Maritta Flykt** valotti turkulaisuutta runojen muodossa. **Timo Leinonen** taas perehdytti Koroisten ja Halisten asutus- ja teollisuushistoriaan.

Monikulttuurista osaa Halisista tuotiin esille tanssin ja musiikin muodossa Sateenkaarikodon järjestämässä *Jalla Jalla* -tapahtumassa. Kaupunginosaviikkojen yhteinen reseptitori oli mainio idea ja sai aikaan uusia kokkauskokemuksia monissa keittiöissä.

Talonpoikaispihojen esittely houkutteli paikalle toista sataa vanhasta Halisten kylämiljööstä kiinnostunutta henkilöä. **Sami Männistön** rakennushistoriallinen näkökulma lisättynä **Aulis Katajamäen** kertomuksiin poikavuosien kokemuksista Halisten kujilla ja pihapiireissä loi kuvan, millaista elämä oli Halisissa vuosisadan alussa.

Viikko päättyi yhteisesti vietettyyn Halisiltaan. Vietna-

milaiset ja bosnialaiset tanssit
sekä taitavat sirkusesitykset
antoivat kuvan tämän päivän
taiteellisesta osaamisesta.

Perinteinen Halisukon ja -akan valinta tapahtuu aina Halisillassa, niin tänä vuonnakin.

Halisukkomme vuonna 2012 on Timo Leinonen. Häneen on voinut tutustua KoroiSetinkin sivuilla, mm. Metsämäen kartanon ja Prusin tilan historian tutkimuksen kautta. Lisäksi Timon erikoisalaa on perehtyneisyys monipuolisesti konfliktien ratkaisuun.

Halisakkamme on **Emma Kosonen**, jonka tunnemme luontoihmisenä, biologi koulutukseltaan.

Emman johdolla olemme
voineet perehtyä lepakoiden

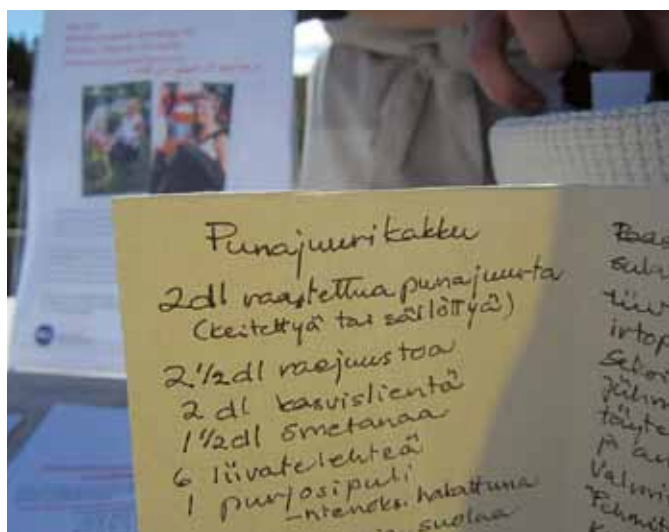
ihmeelliseen maailmaan, sillä niistä hän tietää kaiken sielunelämää myöten.

Lopuksi Maija Perho sanoo
Halisillassa:

”Kaupunginosaviikot ovat osa Turun kulttuuripääkaupunkivuoden perintöä ja on hienoa, että eri kaupunginosien asukkaat ja kaupunginosissa toimivat seurat ja harrastusryhmät ovat innokkaasti jatkaneet viime vuonna alkanutta uutta toimintakulttuuria. Viime vuosi oli tärkeä Turulle ja turkulaisille. Se auttoi meidän turkulaiset näkemään, mitä kaikkea meillä on tarjolla eri puolilla kaupunkia.”

Tavataan ensi vuonnakin
Halisten viikolla!

Pirjo Ranti

Lauantain Jalla jalla -tilaisuudessa vaihdettiin ruokareseptejä.

Reseptien vaihdon lisäksi herkkuja pääsi maistelevaan Jalla jallassa.

Arkeologiaretki Virnamäessä.

Maarian viikko

Maarian nuoret kokoontuvat kesäisin Keinumäelle, jossa Wilhelm ja Amanda (vas. Maj-Britt Lahdenperä) tapaavat ensi kerran. Rakkaus sytty, mutta talollinen Frans Rasi Kuralan Kylämäestä ei hyväksy kruununvuokraviljelijän pojan ja sisarensa tuttavuutta; sukuun ei ole satoihin vuosiin naitu alempisäätyisiä. Hän lyö piiskalla Wilhelmiä (Joni Rättö) tulevan vaimonsa Kustaavan (Minna Vainio) kauhistuessa. Wilhelm raatoi neljä vuotta, osti Myllyojan tilan ja häät vietettiin.

11.8. Kirkkoveneessä.

Puutarhakonsertin loppukumarrus: vasemmalta Myllyojan emäntä Marja-Liisa Haapa-aho, Sabin Kyllönen, Aurora Kyllönen, pianisti Outi Hokka, laulaja, lausuja Eira Tähtinen, alttoviulisti Oleg Larionov sekä Timo-Juhani Kyllönen. Larionov oli myllyojalla nyt ensimmäistä kertaa, mutta uskottavasti tämä maailmankuulu virtuoosi tulee esiintymään vielä useasti talossa, myös pianistivaimonsa kanssa.

Paimalan koulun perustamiskokous pidettiin "pihataalkoina". Opettaja Mäen (Roni Eskola) tehtävä oli käydä tarkistamassa ettei mitään kokouksia pidetty. Oikealta Mäki, vanha Kalle Rantala (Ismo Reunamo), vanha Wilhelm Eskola (Timo Leinonen), Amanda, Wilhelm, nuori Kalle Rantala (Tommi Viitanen), Kustaava Rasi, köyhäintalon johtajatar Bertta Ahlman (Raila Virtanen) ja talollinen Jussi Hiipanjoki (Auvo Aro).

Maarian Kyläyhdistys ry:n hallituksen kokous Maarian Rivieran rannalla suunnittelemassa lasten ja vanhempien yhteistä ulkoilutapahtumaa 12.8.

Kuvat: Päivi Eskola

Meille on helppo tulla

Raunistulan Apteekki

Ilmaiset parkkipaikat oven vieressä

Invapaikka, pyörätuoliluiska ja automaattiovet

Avoinna: arkisin 9-19 ja lauantaisin 9-15

**Satakunnantie 19, Turku
puh ja fax 020 740 4300
www.raunistulanapteekki.fi**

SITA

SITA

VASTUUTA YMPÄRISTÖSTÄ VAIVATTOMASTI!

LAJITTELE JÄTTEET HELPOSTI KOTIPIHASSASI!

NELILOKEROISEN QUATTROSELECT-JÄTEASTIAN AVULLA KIERRÄTÄT TEHOKKAASTI KAIKKI KOTITALOUTESI JÄTTEET.

SITA Finland tarjoaa sinulle Suomen edistyskäsittämisen kierrätysmahdollisuuden **omalla pihallasi**.

QuattroSelect on omakoti- ja rivitaloille sekä pienyrityksille tarkoitettu, 370-litrainen **nelilokeroinen jätteastia**, jonka avulla kierrätät keräyskartongin, -lasin ja -metallin sekä polttokelpoisen jätteen.

Palvelualue: Turku, Kaarina, Lieto ja Rusko.

LAJITTELEMALLA:

- kierrätät samalla kertaa kaikki kotitaloutesi jätteet
- vähennät kasviuonepäästöjä
- säästät luonnonvaroja.

QuattroSelect-astian kerätään vain hyötyjätteitä (ei polttokelpoista jätettä) Raisiossa, Naantalissa, Maskussa ja Nousiaisissa.

LISÄTIETOJA • asiakaspalvelu@sita.fi
puhelin 010 5400

• **WWW.SITA.FI**

Keskiaikainen Maarian kirkko

Piirustuksenopettaja **Aili Tallgren** (1883–1965) nukkuu ikiunta perhehaudassa Maarian kirkon kyljessä. Hän oli kirkkoherra **Ivar Tallgrenin** ja ruustinna **Jenny Maria Montin-Tallgrenin** viidestä lapsesta keskimmäinen.

Aili Tallgren luopui opettajan työstään Helsingissä ja palasi lapsuudenkotiinsa Maarian pappilaan huolehtimaan ikääntyvistä vanhemmistaan. Vuonna 1938 hän kirjoitti isänsä muistoksi oppaan Maarian eli Röntämäen kirkosta.

Nykypäivänä kirkko on jäänyt kahden vilkkaasti liikennöidyn tien, Maunu Tavastinkadun ja Vanhan Tampereentien risteykseen.

Kirkon ja 1700-luvulta peräisin olevan pappilan välissä kulkee kapea keskiaikainen Varkaantie, joka 1600-luvulle saakka muodosti osan Varsinais-Suomesta Pohjanmaalle vievästä postireitistä.

Maarian seurakunnan perustamisvaiheita

Kristinuskon saapumisessa Suomeen voidaan murroskautena pitää 1100-lukua, jolloin lähetyssaarnaajien toiminta laajeni huomattavasti. Kristillinen kirkko hyväksyi ainoastaan ruumishautauksen, joten polttohautauksista ja paikallisista kalmistoista siirryttiin vähitellen 1100-luvun loppupuolella kirkkojen ja hautausmaiden yhdistelmiin.

Seurakunnat tai pitäjät syntyivät vastaamaan yhä suurempien ihmisryhmien hengellisen elämän tarpeita. Kirkon toimiessa kansamme varhaisimpana järjestelmällisenä verottajana, kerättyjen kymmenysten avulla yhteiskuntamme vaurastui 1300-luvun loppupuolelta lähtien. Tämä mahdollisti suunnitelmallisen kirkkokojen rakennusohjelman. Tätä varten apuun pyydettiin ryhmä ulkomaalaisia rakennusmestareita, jotka piispa **Maunu II Tavastin** hyväksynnällä muodostivat Turun hiippakunnan tyyppikirkon suunnitelman.

Maarian seurakunta perustettiin Aurajoen suosan pohjoispuolen asukkaiden yhteisöksi jo 1200-luvun alussa. Samoihin aikoihin siirrettiin piispankirkko Nousiaisista Koroisiin, ja rakennettiin ensimmäinen puurakenteinen pitäjänkirkko Maariaan. Paikalla nykyisin sijaitsevan kirkon perustusten on arveltu lasketun 1440-luvulla.

Röntämäen kylään rakennettu kirkko sai paremmin tunnetun nimensä suojelupyhimyksensä **Neitsyt Marian** mukaan. Alkuperäisenä nimikkopyhimyksenä toimi 200-luvulla marttyrikuoleman kärsinyt piispa **Dionysios**.

Piispa vihki kirkon tehden seiiniin kaksitoista vihkristiä pyhitettyyn öljyyn kastetulla peukalolla. Myöhemmin kohdat maalattiin pysyviksi kuviksi muistutamaan meitä opetuslasten määrästä.

Vaivaisukko muistutti seurakuntalaisia vähävaraisten avustamisesta.

Kirkkoa on rakennettu useassa eri vaiheessa ja rakennuksessa on näin ollen selvästi nähtävissä useita eriaikaisia osia. Ensimmäisessä rakennusvaiheessa tehtiin sakaristo, runkokuone päätyjen alaosaan asti, holvit ja asehuone.

Läpikäytävöiden perusteella asehuone arvioidaan rakennetuksi 1400-luvun alkupuolella. Seuraavaksi muurattiin runkokuoneen päädyt ja viimeisenä rakennettiin kellotorni. Kellotapulin katos on alkuun ollut avoin, mutta se on muurattu umpeen vuonna 1684.

Tapulin kolme kelloa piti valaa uudelleen vuoden 1876 satuneen palon jälkeen. Tuolloin on ilmeisesti salama iskenyt kirkkoon ja samalla tuhonnut alkuperäisen paanukaton. Nykyään kirkon satulakatto on galvanoitua peltiä.

Kirkkoa ja hautausmaata ympäröi kiviaita, jossa on kaksi arkkitehti **Charles Bassin** suunnittelemaa portaalia vuodelta 1803. Kiviaitaa on aikoinaan peittänyt lautakatos.

Kiviaitaan liittyy kaksi hautakappelia, **Baehrin** suvun kappeli 1700-luvun lopulta ja **Bonsdorffin** suvun kappeli vuodelta 1782. Baehrin kappeliin kiinnittyy rovasti **H. Heikelin** vuonna 1852 tilaama vaivaisukko aikalaispuvussaan.

Alkuperäisen kastealtaan sisään on upotettu taiteilija Jussi Vikaisen tinainen allas, jossa on kuvattuna kristilliset symbolit lehvä ja kyyhkynen.

Katolisen ajan tunnelmia

Kirkon alkuperäinen sisäänkäynti oli eteläpuolen asehuoneen kautta. Nimensä mukaisesti asehuoneeseen jätettiin messun ajaksi aseet säilöön. Siellä on ollut myös tilaisuus merkitä itsensä jälkipolville muistiin, sillä asehuoneen alkuperäisessä puovessa on lukuisia alkeellisia puumerkkejä. Hämärä asehuone on valmistanut kansaa pyhään tilaan saapumiseen. Kirkossakävijä astui kyntilöillä valaistuun kirkkosaliin, kastettuaan ensin sormenpäänsä vihkivesiastiassa ristinmerkkiä varten. Hyväntuoksuiset suitsutusastiat loivat oman vaikutelmansa tilanteen erityisyydestä. Kirkkoon saapujan nostaessa katseensa seinämaalauksiin ja ristiinnaulittuun Kristukseen, hän muisti oman kuolevaisuutensa ja Jumalan armon.

Keskiajalla elettiin vielä katolisen kirkon valtakautta, joten messujen liturginen kieli oli pääosin latina. Katolisuudesta muistuttaa myös kivinen kasteallas, joka on vanhempi kun itse kirkko.

Kastealtaan reunan kolmiapila-aihe on kelttiläisiltä peritty ja goottilaisessa kuvakielessä yleinen kolminaisuuden symboli. Altaan päällä pidettiin puista kantta, joka esti kasteveden haihtumisen. Kansa muisteli altaan nähdessään omaa kastettaan ja suhdettaan Jumalaan.

Tyylilyksymyksiä

Kiinnostavaa on, että Suomen keskiaikaiset kirkot eivät perustu mihinkään aikaisempaan suomalaiseen rakentamisen tai estetiikan traditioon. Sen sijaan ne perustuvat Keski-Euroopan rakennusperintöön, muodostaen kuitenkin oman esteettisesti ja teknisesti ajan keskieuropallaisesta virtauksesta poikkeavan ryhmänsä.

Keskiaikaisten kirkkojemme rakennusaikana muualla Euroopassa vallitsi myöhäisgotiikka siroine pilareineen ja monista suunnista suodattuvine valoeffekteineen. Suomalaista keskiaikaista rakennustyyliä puolestaan hallitsee massiivisten muurien ja pienten ikkunoiden sisäänpäin kääntynyt tilakäsitys.

Suomen Muinaismuistoyhdistys järjesti kesällä 1871 taidehistoriallisen retkikunnan Varsinais-Suomeen ja Ahvenanmaalle. Retkikunnan johtajana toimi **Emil Nervander**, joka

myöhemmin julkaisi Suomen keskiajan kirkoista tutkielman.

Nervander jakoi kirkkoja ryhmiin tukeutuen aikansa kansainväliseen tyylitutkimukseen. Tämän mukaan kirkot, joiden aukot olivat pyörökaarisia, edustivat romaanista tyyliä, kun taas suippokaariaukkoiset kirkot olivat goottilaisia. Näiden väliin jäi ajanjakso, jolloin samassa rakennuksessa saattoi olla molempia tyyliuuntia.

Jako ei kuitenkaan tyydyttänyt Nervanderia, sillä esimerkiksi Maarian kirkossa oli suippokaaria, vaikka ajoituksen perusteella olisi pitänyt olla vain pyörökaaria. Nervander oli ajoittanut Maarian kirkon varhaisemmaksi kuin se olikaan ja itse asiassa piti sitä Turun tuomiokirkkona(!), jonka tiedettiin siirretyn Nousiaisista 1200-luvun alussa.

Myöhemmin Nervander hylkäsi yksinkertaistavan tyyliin perustuvan ajoitusmenetelmän ja ajoitti Maarian kirkon myöhemmäksi.

Keskiaikainen kuvien kieli

Keskiaikaisten kirkkorakennusten, niiden esineistön ja maa- lausten hyväksyminen taiteeksi tapahtui taidehistorian piirissä vasta 1900-luvun puolelle tultaessa. Tähän vaikuttivat muutunut käsitys taiteesta ja kansallisromanttinen ilmapii.

Keskiajan taide kulminoituakin juuri kirkkotaiteessa. Kokonaiskuva on kuitenkin helposti puutteellinen, koska meillä on tavoitettavissa taiteesta enää pieni osa.

Käsite keskiaika on jo sinällään poleeminen. Aikakauden ihmisen näkökulmasta termillä ei luonnollisesti ole yhteyttä todellisuuteen. Keskiajan ihminen ei tiennyt elävänsä keskiaikaa, kuten mekään emme tiedä mitä aikaa elämme tulevaisuuden tutkijoiden kannalta.

Keskiajan ajoitus ylipäättään vaihtelee huomattavasti. Muualla Euroopassa keskiaika tarkoittaa osittain aikaisempaa ajanjaksoa kuin Suomessa, jossa vaihteluväli on tutkijasta riippuen vuosisadat 1100–1600.

Kunkin aikakauden taidekäsitys vaikuttaa siihen, miten taiteilija suhtautuu esikuvii – ja miten näitä esikuvia on tutkimuksessa lähestyttävä.

Keskiajalla esikuvat välittyivät Suomeen kuvaraamattujen, *biblia pauperumien* välityksellä. Niiden kuvakielen on väitetty näkyvän muun muassa keskiaikaisten kirkkomaalausten graafisena yksinkertaisuutena.

Kirkon seinämaalaukset olivat lähes ainoat kuvat, joita keskiajan ihmiset saattoivat nähdä. Kuvien avulla papit ovat voineet konkreettisesti opettaa kansalle Jumalan sanomaa. Ymmärtääksemme keskiaikaisia seinämaalauksia, tulee meidän huomioida kirkon ja sen opetusten olleen hallitseva osa aikaisten elämää.

Laiva on vertauskuva seurakunnasta, jossa Kristus on kapteeni.

Keskiajan ihmisellä on ollut todellinen huoli sielun pelastuksesta kuoleman jälkeen. Siinä missä kristinuskon oli todellisuutta, myös pakanallinen noitauskon heijastui aikaisten sielunelämästä. Kirkon julistama oppi ei ollut itsestään selvää

Jatulintarha eli labrynttikuvio on osa suomalaista kansanperinnettä. Kuviolla on monta selitystä, mutta kirkon seinällä sen uskottiin torjuvan pahoja voimia.

suomalaisten omien perinteisten jumalien vielä vaikuttaessa kansan uskomuksissa.

Keskiajan ihminen uskoi pahan tulevan pohjoisesta, joten kirkon pohjoisseinälle on maalattu itse pahalainen.

Maarian kirkossa on poikkeuksellisen runsaasti irrallisia primitiivimaalauksia, jotka sisältävät niin uskonnollista kuin pakanallistakin symboliikkaa. 1400-luvulta peräisin olevien kalkkimaalausten aihepiiriä voi kuvailla maagiseksi. Niissä yhdistyvät pelko pahoja voimia vastaan, kristinuskon sanoma ja pakanalliset puhdistusriitit.

Kirkon arvokkaimmat keskiajan katoliset muistot ovat pui-
nen triumfikrusifiksi ja alttarikaappi. Triumfikrusifiksiksi kut-
sutaan ristiinnaulitun kuvaa, joka on asetettu triumfikaaren

Mecklenburgilaistyylinen krusifiksi on peräisin 1300-luvun loppupuolelta.

eli kuorin ja runkokuoneen välisen kaaren alle. Sijainnilla on oma merkityksensä, sillä krusifiksista alkaa pyhä alttarialue.

Puinen alttarikaappi on lyypekkiläistä tekoa 1400-luvun puolivälistä. Kaapissa on ollut kahdessa rivissä kaksitoista apostolia, mutta osa on hävinnyt. Kaapin yläosassa kuvataan Marian taivaallista kruunausta ja alaosassa on aiheena Kris-
tuksen ristiinnaulitseminen.

Kuvitettu kolmiosainen pyhimyskaappi (triptyykki) alttarilla yleistyi 1300-luvulta alkaen.

Reformaation jälkikaikuja

Kirkon funktionaalisten rakennusosien tarkastelulla voidaan selvittää, millaisia toimituksia eri osissa rakennusta tehtiin ja miten ne muuttuivat. Reformaatio ei juuri aiheuttanut muutok-
sia kirkkojen sisustukselle, vaan näkyvin vaikutus oli kruunun toteuttamalla arvoesineiden pakkoluovutuksella.

Ruotsin kuningas **Eerik IV** vaati jyrkästi kirkollisia uudis-
tuksia ja esitti avoimesti kuvienvastaisia mielipiteitä. Tämän johdosta Arbogan kokouksessa 1561 päätettiin, ettei kirkossa
saanut olla muita kuvateoksia kuin krusifiksi ja alttaritaulu.

Uudistusten toteuttaminen kävi kuitenkin hitaasti. Keskiai-
kainen esineistö säilyi kirkoissa uudelleen sijoitettuna. Kirk-
kojen sivualttarit kävivät lopulta tarpeettomiksi papiston kiel-
lettyä votiivi- ja sielumessut.

Maarian kirkossa on keskiaikana ollut useita alttareita, joista Neitsyt Marialle omistettu alttari sijaitsi Marialle omistetussa pylväsvälissä ja länsipäädyssä sijaitsi ulkoalttari. Kirkossa oli alun perin 18 puista pyhimyspatsasta, jotka reformaation ai-
kana siirrettiin ullakolle. Salama iski kirkkoon vuonna 1876 tuhoten patsaat.

Kirkollinen aineisto on säilynyt jälkipolville, koska se on koettu arvokkaaksi, mutta se on säilynyt myös kontrolloidun käytön ansiosta.

Etenkin vuosina 1870– 1920 kirkkoihin kohdistui runsaasti muutospaineita. Väestönkasvun aiheuttamaa tilantarvetta tuli helpottaa ja samalla kiinnittää huomiota muuttuneisiin hygie-
nia- ja mukavuusvaatimuksiin. Omalta osaltaan vuonna 1883 annettu muinaismuistolaki määritteli kirkkojen suojelemista.

Uudistustöitä vanhaa kunnioittaen

Aili Tallgren tietää kertoa kirkon eteläseinän pienen oven histo-
rian. Kyseessä on vuonna 1909 umpeen murattu ”papin ovi”, jota pastori käytti mennessään saarnaa pitämään. Ovi johti suoraan alttarialueelle.

Samana vuonna uusittiin kirkon lattia kokonaan, koska se oli hautausten vuoksi noin puoli metriä korkeammalla kuin alun perin. Lattianalaisia hautoja oli hävitetty jo vuosina 1818–1819. Kirkon uusi lattia valmistettiin kestävyysvuoksi betonista.

Vuonna 1909 paljastettiin osittain myös kirkon kalkkimaa-
laukset, jotka oli peitetty vasta vuonna 1763. Tuolloin lukkari **Mikko Juhonpoika** sai tehtäväkseen peittää maalaukset val-
koisella kalkilla. ”Miehisyyden” kuvat pysyivät peitettyinä

Pastorin tuli olla joko pienikokoinen tai hyvin notkea papin ovesta kulkiessaan.

aina 1970-luvulle saakka.

Kirkkoa restauroitiin jälleen vuonna 1983, jolloin otettiin esiin jäännös keskiaikaisesta alttarista ja kalkkikivinen alttari-
kansi viisine vihkiristeineen vajaan metrin verran itäseinästä. Kaivauksen yhteydessä tallennettiin myös rahalöytöjä.

Teksti ja kuvat: Mirja-Riitta Salo

Lähdekirjallisuutta

Antila, Jaakko ja Laine, Esko (toim.) 2011. Yleisen kirkkohistorian lähteet ja tutkimus. Suomen kirkkohistoriallinen seura.

Elovirta, Arja ja Lukkarinen, Ville (toim.) 1998. Katseen rajat. Tai-
dehistorian metodologiaa. Helsingin yliopiston Lahden tutkimus- ja
koulutuskeskus.

Heikkinen, Antero 1996. Menneisyyttä rakentamassa. Yliopistopaino:
Helsinki.

Hiekkänen, Markus 2007. Suomen keskiajan kivikirkot. Helsinki:
Suomalaisen Kirjallisuuden Seura.

Jaakkola, Jalmari 1938. Suomen historia III. Suomen varhaiskeskiai-
ka. WSOY.

Kallioinen, Mika 2001. Kirkon ja kruunun välissä. Suomalaiset ja
keskiaika. Helsinki: Edita.

Kari, Risto 2004. Suomalaisten keskiaika. Myytit ja todellisuus. Hel-
sinki: WSOY.

Laaksonen, Hannu 2008. Maarian kirkko – aarre keskiajalta. [http://
www.koroinen.fi/images/stories/koroiSet-lehti/KoroiSet2008_02.pdf](http://www.koroinen.fi/images/stories/koroiSet-lehti/KoroiSet2008_02.pdf)

Lamberg, Marko, Lahtinen, Anu ja Niiranen, Susanna (toim.) 2009.
Keskiajan avain. Helsinki: Suomalaisen kirjallisuuden seura.

Lempa, Nina (toim.) 2000. Kirkko kulttuurin kantajana. Kirkkohallitus
ja museovirasto.

Litzen, Veikko 1994 [1974]. Keskiajan kulttuurihistoria. Gaudeamus.
Museovirasto <http://www.nba.fi/fi/index>

Purhonen, Paula 1998. Kristinuskon saapumisesta Suomeen. Suo-
men muinaismuistoyhdistyksen aikakauskirja 106. Helsinki.

Tallgren, Aili 1938. Maarian eli Röntämäen kirkko. Turku: Uuden
Auran osakeyhtiön kirjapaino

Valkeapää, Leena 2000. ”Pitäjänkirkosta muinaismuistoksi. Suo-
men keskiaikaisten kivikirkkojen restaurointi ja sen tausta vuosina
1870–1920” Mirator 5/2000 http://www.glossa.fi/mirator/index_fi.html

Väisänen, Liisa 2011. Kristilliset symbolit. Ikkuna pyhään. Helsinki:
Kirjapaja.

HUOLLOT JA KORJAUKSET
KAIKKIIN AUTOMERKKEIHIN.
MYÖS ILMASTOINTIHUOLLOT JA
DIAGNOSTIIKKATESTAUKSET.

AUTO-SALO

Kärsämäentie 4 Turku
Puh. (02) 2539 331

Turun Nummenmäen Apteekki
Nummisbackens Apotek

Hämeentie 24, 20540 Turku
puh 02-276 4740
Avoina ma-pe 9.00 – 18.00
la 10.00 – 15.00

VUOKRA-ASUNTOJA kotikäyttöön

KERROSTALOT					
1h+tpk+s	38,5 m ²		Myötäinen 3		454,00 €/kk
2h+k	64,5 m ²		Ieskatu 9		666,00 €/kk
2h+k	64,5 m ²		Pihkalankatu 7		482,00 €/kk
3h+k	68,0 m ²		Kardinaalinkatu 4		577,00 €/kk
3h+k	70,0 m ²		Karjakuja 56		700,00 €/kk
3h+k	77,0 m ²		Nuntiuksenkuja 3		634,16 €/kk

LUHTITALOT					
1h+tpk+s	43,0 m ²		Palettikatu 8		529,00 €/kk
2h+kk+s	53,0 m ²		Ankkurikylänkatu 13		513,23 €/kk
3h+h	69,0 m ²		Savonkedonkatu 7		578,55 €/kk

RIVITALOT					
2h+k+s	63,0 m ²		Vaalantie 10		666,00 €/kk
3h+k+s	82,5 m ²		Karpiokatu 4		793,00 €/kk
3h+k+s	83,0 m ²		Raivionkuja 2		861,00 €/kk
4h+k+s	99,0 m ²		Rahkapäänkatu 4		810,69 €/kk
4h+k+s	103,0 m ²		Vähähuhkonkatu 2		922,00 €/kk

VAKUUSMAKSUT ALK. 370 €.
LEMMIKIT SALLITTU.
TEE HAKEMUS KÄTEVÄSTI NETISSÄ
WWW.TVT.FI TAI KYSY LISÄÄ.

TVT Asunnot Oy
Käsityöläiskatu 3, 20100 Turku
Avoinna: ma 10–17, ti–pe 10–16
Vuokraus, puh. (02) 262 4888
www.tvt.fi

Nyt myös
netissä:
**VAPAA
ASUNNOT**

Kevätkissoja maukuu eläinhoitolan kissahäkeissä. Suurin osa kissoista löytää uuden kodin tai palaa alkuperäiseen kotiinsa.

Turun kaupungin ylläpitämän eläinhoitolan muutto Metsämäkeen toi merkittävää helpotusta eläinsuojeluvalvoja Heidi Leyser-Kopran arkeen. Impivaaran vanhoissa tiloissa oli jo vuosikaudet eletty tilapäisratkaisujen ja vain välttämättömän korjaamisen varassa. Tilat olivat ahtaat, ja Leyser-Kopra joutui toisinaan jakamaan omankin asuntonsa eläin-sukkaiden kanssa.

Uusi eläinhoitola on varta vasten suunniteltu käyttötarkoitukseensa. – Voidaan sanoa, että meillä on Suomen hienoin eläinhoitola. Se on myös maan ainoa kunnallinen eläinhoitola, eläinsuojeluvalvoja kiittelee.

Modernit tilat

Heidi Leyser-Kopra oli mukana suunnittelemassa uutta hoitola.

Toiveita ja ideoita oli runsaasti, ja niistä jouduttiin budjettisystäkin toki osa karsimaan. Lopputulokseen saa kuitenkin olla tyytyväinen.

Valoisat, siistit ja modernit rakennukset pitävät sisällään muun muassa vastaanotto- ja tutkimus-tilat sekä eläinlääkäriin huoneen. Kissoille ja koirille on omat käytävänsä, ja luonnonvaraiset eläimet asustavat omissa rakennuksissaan ja ulkoaitauksissaan.

Eläinsuojeluvalvojan työ on kokonaisvaltaista, ja hän myös itse asuu hoitolan yhteydessä. – Se on aika välttämätöntä. Vapaa-aika ja työ limittyvät väkisin. Eläimiä tuodaan toisiaan keskellä yötäkin, ja jonkun on oltava niitä vastaanottamassa, Leyser-Kopra kertoo.

Eläinhoitola sai uudet, modernit tilat Metsämäessä.

Hullu-pulu viihtyi niin hyvin, että toi vaimonsakin eläinhoitolaan.

Kesyketut, Hullu-pulu ja monta muuta tarinaa

Eläinsuojeluvalvoja kiittää eläinhoitolan uusia tiloja Metsämäessä

Kesäkissan sijaan kevätkissa

Eläinhoitolaissa hoidetaan lähinnä ”city-” eli harraste- ja lemmikki-eläimiä. Luonnonvaraisista eläimistä muun muassa ketut, siilit ja linnut ovat tavallisia vieraita. Metsämäessä on hoidettu jo myös peuroja, ja vanhoissa tiloissa oli aikanaan hirvikin asiakkaana.

Hoitolassa majoittuu vuosittain keskimäärin 500 kissaa. Tänä vuonna kissaluku kohonnee kuitenkin lähemmäs kuuttasataa.

Suurin osa tarinoista on onnellisia: viidesosa kissoista palaa alkuperäiseen kotiinsa ja yli puolet lopulta löytää uuden, hyvän kodin. Vain peruuntumattomasti villiintyneet sekä sairaat kissat nukutetaan ikuiseen.

Vaikka varsinkin loppukesästä kaikki 44 kissahäkkiä on täynnä, Heidi Leyser-Kopra kertoo, että kesäkissoista puhuminen on harhaanjohtavaa. – Me puhumme kevätkissoista. Edellisenä kesänä on otettu suloinen kissanpentu, joka sitten seuraavana kesänä on sukukypsä. Sitä ei viitsitä tai raaskita kastroida, joten sen annetaan mennä menojaan. Meille tulevista kissoista suuri osa on tiineinä.

Kun tiine narttukissa tulee hoitolaan, venyy sen vierailu helposti melko pitkäksi. Ensin se kantaa, synnyttää ja hoitaa pentunsa. Sitten se vielä steriloidaan ennen kuin se voi päästä uuteen kotiin. Toivotavaa toki on, että eläimen vierailu jäisi mahdollisimman lyhyeksi.

Häkielämä kun ei tee ketään onnelliseksi.

Kettua kaupattiin lemmikiksi Facebookissa

Jokaisella hoitolaan tuodulla eläimellä on oma tarinansa. Ulkohäkissä kesäpäivästä nautiskelevat kauniit, nuoret ketut Vilpo ja Vilma. Vilpo oli kahden sisaruksensa kanssa pudonnut omakotitalon tuuletusaukosta kellariin loukkuun. Sisaruksille kävi huonosti ennen kuin ketunpoikaset löydettiin. Vilpo sai talon asukkaana ja eläinhoitolan ansiosta kuitenkin uuden mahdollisuuden. Se tuli tuttipulloruokittavana pikkukettuna hoitolaan, ja on kasvanut jo komeaksi nuorukaiseksi.

Häkkikaverina Vilpolla on Facebookista bongattu Vilma-kettu. Vilmaa kaupiteltiin ajattelemattomasti lemmikiksi netissä, mutta ilmoitukseen puututtiin. Luonnonvaraisten eläinten pitäminen lemmikkinä on Suomessa lain vastaista.

Vilpo ja Vilma ovat ihmisen kasvattamia ja täysin kesyjä. Kesyys ei ole pelkästään hyvä asia, sillä niitä ei voi päästää takaisin luontoon. – Kesyntynyt ketu on aika riesa. Se tulee pihoihin ja vie mukanaan mitä sattuu sen enemmän ajattelematta. Onhan ikävää, kun vaikkapa kengät tai muu kuistille jäänyt irtain katoaa kettujen mukana. Vaarallisia ketut eivät missään nimessä ole eli vauvat ja kissat saavat tietysti olla rauhassa, Leyser-Kopra kertoo.

Kesyketut Vilpo ja Vilma etsi-

vätkin tulevaa asuinpaikkaa eläintarhasta tai –puistosta.

Tuliaisiksi raatoja tienvarsilta

Kun hoitolaan tuodaan luonnonvarainen eläin, on tavoitteena, että se pääsee takaisin luontoon ja pärjää siellä omillaan. Myös hoitolassa pennusta kasvaneiden eläinten on tärkeää oppia syömään karvapäälysteistä ruokaa teollisen muonan lisäksi.

Heidi Leyser-Kopra kertoo hieinan huvittuneena, että hän monesti keräilee tien reunoilta yliajettuja raatoja hoitolaan evääksi. – En toivo kuitenkaan, että avuliaat ihmiset tuovat meille raatoja.

Hullu-pulu perusti perheen Metsämaen hoitolaan

Sorsapesueen uima-altaan reunalla tepsuttava Hullu-pulu on hyvä esimerkki siitä, että myös eläimet ovat tyytyväisiä hoitolan puitteisiin.

Hullu-pulu tuli hoidettavaksi untuvikkona, mutta ei vartuttuaan tahdonutkaan muuttua pois. Sen sijaan se haki itselleen vaimopulun aidan toiselta puolen ja päätti perustaa perheen hoitolan pihapiirissä. Ensimmäisen munan löydyttyä rännistä huolestui Heidi Leyser-Kopran aviomies, mitä tapahtuu, kun vesi huuhuu uuden elämän alun vesikourusta. Hän ripusti katoksen alle pajukorin ja nosti munan hellästi turvaan. Muna kuoriutui, piankos oli rännissä uusi muna, ja loppua ei näy.

Oletko hankkimassa uutta kotia?

Kaipaatko luotettavaa tietoa turvallisesta asuntokaupasta ja -rahoituksesta? **Tule mukaan Turun Seudun OP:n Ensiasunnonostajan iltaan tiistaina 23.10. klo 18-20.30.** Illan aikana kuulet tietoa asuntolainoista, korkovähennyksistä, lakipykälistä, asuntokaupan vaiheista ja vastuista sekä veroasioista ja vakuutuksista.

Ilmoittaudu mukaan maksuttomaan infotilaisuuteen viimeistään viikkoa ennen verkossa op.fi/turunseutu. Infotilaisuus järjestetään Turun Seudun Osuuspankin Maariankadun konttorissa (Maariankatu 4, käynti sisäpihalta). Pientä purtavaa tarjolla puoli tuntia ennen tilaisuuden alkua. Tervetuloa!

Yhdessä hyvä tulee.

Turun Seudun OP

Turku Energia

Sähkön
ostaminen on
nyt lapsellisen
helppoa

Louna-sopimuspaketeissa hankalat valinnat on tehty puolestasi. Laskuri antaa paketillesi selkeän hinnan, ja kaupan päälle saat energianeuvoja. Lue lisää netistä: www.turkuenergia.fi/louna.

LCUNA

Eläinsuojeluvalvojan ammatissa ei työaikoja tunneta. – Eläimiä tuodaan välillä keskellä yötäkin, Heidi Leyser-Kopra kertoo.

Vilma-kettua kaupattiin Facebookissa lemmikiksi. Nyt se nauttii elämästään eläinhoitolan tilavassa ulkohäkissä.

Hullu-pulu kujertaa itsevarmana vaimonsa kanssa pihamaalla, ja nyt isäntä ihmettelee, miksi auton konepelti on yhtäkkiä yltä päältä pulunkakassa.

Loistava sijainti

Ennen muuttoa Heidi Leyser-Kopra kuvitteli, että Metsämäki on ihan syrjäinen paikka. Sijainti on kuitenkin yllättänyt positiivisesti. – Täältä on hyvät yhteydet joka paikkaan. Ohikulkutie on ihan vieressä. Eläinhoitolassa käy paljon vapaaehtoistyöntekijöitä, ja bussiyhteydet saavat kiitosta. Keskustaan pääsee kahdesti tunnissa, ja linja-autopsyssäkki on ihan vieressä.

Yhteiselo naapuruston kanssa on osoittautunut mutkattomaksi. – Palaute on ollut pelkästään positiivista. Ravihevosten treenilenkki kulkee aivan hoitolan vierustaa pitkin, mutta häiriötä ei ole tullut puolin eikä toisin. Eläinhoitolan suuret ulkoilu-aitaukset on laudoitettu siten, etteivät hevoset näe ja mahdollisesti pelästy ulkoilijoita. Asuintaloja ei välittömässä läheisyydessä juuri ole, joten koirien haukuntakaan ei häiritse.

Avoimet ovet eläinten viikolla

– On hyvä muistaa, että tämä ei ole avoin eläinpuisto. Eläimet tarvitsevat rauhaa, eikä tänne voi milloin tahansa tulla eläimiä ihastelemaan, eläinsuojeluvalvoja muistuttaa.

Eläinrakkaiden on ollut mahdollista tutustua eläinhoitolan tiloihin ja asukkaisiin avoimien ovien päevinä, joita on Metsämaässä järjestetty jo kahdesti. Kävijöitä onkin riittänyt ruuhkaksi asti. Seuraavaksi avoimet ovet on suunnitelmassa pitää lokakuussa eläinten viikolla.

Teksti ja kuvat: Virpi Lummevuo

www.lassila-tikanoja.fi

Yy kaa koo nee!
Helppo tapa laskea
hiilidioksidipäästöjä

**L&T:n Nelilokeropalvelun avulla
lajittelu ja kierrätys on vaivatonta.
Kokeile niin huomaat!**

Turun
KOTIPESULA
Mattojen ja kodintekstiilien palvelupesula
Ruunikkatu 3
Orikedon postin vieressä
Puh. (02) 238 7799
www.turunkotipesula.fi
kari.karppelin@turunkotipesula.fi

- Nopeasti
- Edullisesti
- Vaivattomasti

Plyysi- ja käytävämatot laakavesipesuna

kukkakauppa
NUMMEN NARSISSI KY

Vanha Hämeentie 29
Turku
Puh. 237 2005

AVOINNA:
Ark. 9.00–18.00
La–Su 9.00–14.00

Kaupunkilaiset haluavat viheralueiden lisäksi hiljaisia mielenmaisemia ympärilleen.

Outi Tuomela: Meitä on monta jotka ihmettelevät, miksi tämä vallalla oleva sukupolvi haluaa täyttää joutomaat, puistojen reunat, kukkivat niityt ja pellot usein turhalla ja massiivisella rakentamisella.... ja millä oikeudella asuntoja tehdään ahneille maisemasta rahastaville rakentajille sekä asuntokeinottelijoille ...

Kristiina Annala: Minä ihmettelen, kenelle niitä asuntoja oikein rakennetaan. Millaisilla väestöennusteilla Turkuun tarvitaan edelleen asuntokannan kasvua niin paljon, että historiallisesti arvokkaatkin alueet on otettava asumiskäyttöön? Mikä on todellinen tilanne tällä hetkellä – kuinka paljon Turussa on asuntoja tyhjänä?

O.T.: Meitä on monta, jotka eivät ymmärrä miksi muutamat ahneet keinottelijat saavat täyttää maan asfaltilla vaikka öljy on loppumassa...

K.A.: Minä ihmettelen, mille liikenteelle uusia väyliä rakennetaan. Perustuvatko liikennesuunnitelmat niin vanhoihin laskelmiin, että Tuomaansiiltaa ei vielä ollut, ja sataman liikenne kulki pääasiassa Kärämäen risteuksen kautta Markulantielle? Vai siihen aikaan, että ohikulkutietä ei ollut? Kun lisäksi Turun teollisuustuotanto on vähentynyt huomattavasti, raskaan liikenteen väyläntarve on pienentynyt siltäkin osin. Tulemme

seuraavina vuosikymmeninä tilanteeseen, että pullonkaula onkin viljelymaan vähyys. Maarian kirkon, Koroisten ja Halisten sillan väliin jäävä viljelymaa, jota kiertää kuntoreitti, on kaupunkilaisen ikkuna siihen, että kaikki meidän ruokamme on joka tapauksessa maan antia. Tänä vuonna pellolla kukki rypsi, ja siemenet ovat juuri kypsässä. Asfaltti ei kasvaisi kuin voikukkaa, ja sitäkin vasta vuosien hapertumisen jälkeen.

O.T.: Meitä on monta (ja paljon) joille Maarian kirkon välittömän ympäristön liikenteen nykytila ja järjestelyt ovat riittävät sekä Koroisten peltomaisema muinaisine kulttuurikerrostumineen on ylpeyden aihe. Siis ihan kaikkea ei Turussa ole vielä pilattu lopullisesti!

K.A.: Minä ihmettelen, että Koroisten aluetta ei tunneta eikä sen arkeologisia arvoja tunnusteta. Turku on arkeologisesti ja historiallisesti Suomen vanhinta kaupunkiasutusta, ja 'alussa oli Koroinen' – ensimmäinen kaupunkimainen asutus, joka mainitaan jo ikivanhoissa arabialaisissa kirjoituksissa. Emme ole vielä tutkineet, mitä aarteita Koroisissa ja ympäristössä on. Tiedämme kuitenkin, että jokivarressa on ollut muinainen hautausmaa, ja tiedämme, että Koroisten ristin alueella on tälläkin hetkellä vanhin suomalainen tiili osana vanhan piispankirkon perustusta. Jos

Tuula Javanainen

Outi Tuomela

Outi Tuomela

Koroisten munaismuistoalue ja Aurajokivarren kansallinen kulttuurimaisema tarvitsee avointa tilaa ja ehyen maisemakokonaisuuden.

emme tiedä, mitä näille aarteille tulee tehdä, voimme ainakin jättää ne rauhaan!

Jos kysyisimme tulevaisuuden ihmisiltä, mitä he haluaisivat meidän nykyelävien heille kaupunkiympäristössä säästävän, niin taatusti joutomaita, peltoa, puita, avaraa maisemaa – eli kaupungille keuhkoja, millä heidän hengittää!

O.T.: Meitä on monta jotka matkustavat mielellään Tukhoman Gamla Staniin ja Viron Vana Tallinaan samalla unohtaen, että juuri Koroisten muinaiskaupungin synty- ja kukoistusaikoihin juuri noihin samoihin paikkoihin myös Koroi-silta matkattiin ja tämän nykyisen matkustelun / nykykulttuurin juuret sinne luotiin.. Ja miksi emme tiedostaisi varhaisen yhteisöllisen Suomen ja kaupunkikulttuurin kehdon, Suomen sydämen, Koroisten varhaisia vaiheita kunnioittamalla ja säilyttämällä tätä aarretta kokonaisuutena sekä itsellemme nyt ja tulevaisuuden ihmisille.

Koroisten nykyisen maiseman säilyttäminen avarana peltomaisemana on kulttuuriteko ja investointi tulevaisuudelle, jolloin autokulttuuri on menneisyyttä ja ihmiskunnan on selvittävä muilla vaihtoehdoilla.

O.T.: Nykyinen tehtalouden puhuu taloudellisesta kannattavuudesta. Minä ihmettelen, mihin sen kannattajat ovat unohtaneet pitkät tuotekehitys- ja valmisteluvaiheet ennen taloudellisen kannattavuuden saavuttamista, ja esimerkiksi Nokialla se vaihe kesti n. 35 vuotta. Ei ole sattumaa, että Nokian kehitysprosessi osui samaan aikaan tasa-arvon vahvimman kehityksen kanssa. Kulttuuriset prosessit, mm. koulutus, terveydenhoito, historiantutkimus ja arkeologia, tasa-arvo, ympäristön

hoito ja sosiaalityö eivät ole kuluja, vaan pitkiä investointeja tulevaisuuteen. Vaikka talouslaskelmissa niiden kannattavuus toteutuikin vasta vuosikymmenissä eikä kvartaalitalouden neljännesvuosittain, niiden tekemättä jättäminen vie pohjan kokonaan pois taloudelliselta toiminnalta. Kannattavaa yritystoimintaa ei pysty rakentamaan tyhjän päälle, sillä se kasvaa täyteen mittaansa vasta yllämainittujen kulttuuristen prosessien hyvässä maaperässä. Ilman sitä kasvupohjaa on kuin yrittäisi saada leikkokukista rypsiöljyä.

Elävän Kulttuurin Koroinen ry. ehdottaa, että käynnistetään Koroisissa talkoohengessä luova prosessi, jonka tavoitteena on elävä tulevaisuus. Sen peruskiviä olisivat yhteisöllisyys, yhdessä tekeminen ja yhdessä oppiminen, kestävä kehitys ja käden taidot. Näkisin mielelläni myös koko prosessin dokumentoituna esim. tosi-TV:n tyypiksi ohjelmiksi, niin että ihmiset voisivat seurata, miten siirtymä tehtaloudesta kestäväan kehitykseen toteutetaan – ja millaisia tuloksia sillä saadaan aikaan!

Mitä noilla Koroisen pelloilla sitten tulevaisuudessa tekisi? Lähiruoka ja kaupunkiviljely ovat ”trendejä” jo nyt. Tulevaisuuden mahdollisuus elää vihreässä kaupunkiympäristössä on vielä toteutettavissa, ja sitä voimme yhdessä kehittää eteenpäin tuottamaan hyvinvointia turkulaisille. Voimme myös kysyä: mitä meillä on sellaista, mitä ihmiset tulevat kauempaakin katsomaan nyt ja vielä sadan vuoden kuluttua?

LUMO-keskuksessa syntyneitä huolestuneita ja maailmaa parantavia mielipiteitä ja keskusteluja, koonneet Kristiina Annala ja Outi Tuomela.

Terveisiä luokkahuoneesta

Turun kristillisessä opistossa on kuluneena vuonna opiskellut ensimmäistä kertaa Kirjo-niminen ryhmä, jonka opiskelijat ovat yli 15-vuotiaita nuoria maahanmuuttajia, joista suurel-le osalle niin Suomi maana kuin suomen kielikin oli varsin vieras vielä opiskelun alkaessa lokakuussa 2011.

Heinäkuussa 2012, opintojen ollessa jo loppuillaan, innostuivat opiskelijat mahdollisuudesta kirjoittaa kokemuksistaan suomen kielen ja kulttuurin opiskelusta suomalaisessa kou-lussa myös muille. Pitkään mietimme yhtä yhteistä artikke-lia, mutta jokainen opiskelija halusi kuitenkin mieluummin

kertoa muutaman sanan itsestään ja kokemuksistaan omin sanoin, koska se vuoden opiskelun jälkeen jo vaivatta onnistuu.

Noora Stenhammar

Hanan.

Moi, minä olen Hanan. Olen 17 vuotta. Olen irakilainen. Minä olen asunut Suomessa 1 vuotta ja 5 kuukautta. Olen oppinut suomen kielen. Minä pidän koulusta kristillisessä opistossa. Minun ryhmän nimi on Kirjo. Opiskelijat ovat ahkeria ja kaikki opettajat ovat hyviä. Kiitos paljon.

Minä olen Abdiasis. Koulu on hauskaa ja tosi hyvä. Paljon on tosi kivoja opiskelijoita. Minä olen ahkera. Olen ollut Suomessa 1 vuosi ja 2 kuukautta. Kiitos opettaja.

Minä olen opiskelija. Minä olen somalialainen tyttö. Minä asun Suomessa. Minä olen asunut Suomessa yksi vuotta ja viisi kuukautta. Minä osaan puhua suomea. Minä haluan paljon puhua suomea. Minä harrastan koripalloa ja sulkapalloa. Minä olen opiskellut suomea yhden vuoden Turun kristillisessä opistossa.

Minä olen somalialainen. Minä olen 18 vuotta vanha. Minä asun Raisiossa. Minä tulen Somaliasta. Minä opiskelen suomen kieltä. Minä olen asunut Suomessa yksi vuotta. Minä olen opiskelija Turun kristillisessä opistossa. Kaikki opettajat hyviä, koska joka päivä auttavat paljon. Kesällä kaikki opiskelijat ja opettajat olivat risteilyllä Vepsässä. Kiitos kaikki opettajat. Minä kaipaen opettajia.

Minä olen somalialainen. Minä tulen Somaliasta. Minä asun Halisissa. Minä harrastan jalkapalloa ja lukemista ja minä kuuntelen musiikkia. Minä opiskelen Turun kristillisessä opistossa. Minä opin paljon suomen kieltä. Minä puhun ja minä ymmärrän ja kuuntelen, minä kirjoitan ja minä yritän paljon. Opettaja antaa paljon kotitehtäviä ja minä yritän paljon kotitehtävää. Kaikki opiskelijat tutustuvat Suomen kulttuuriin. Kaikki opiskelijat ovat ystävällisiä, rauhallisia ja sosiaalisia. Kaikilla opiskelijoilla ja opettajilla oli hauskaa, kun he matkustivat

kesällä Vepsään. Koko päivän oli hauskaa ja opiskelijat oppivat paljon opettajan kanssa. Olen oppinut Suomen kulttuurista. Kiitos paljon Turun kristillinen opisto ja kaikki opettajat. Kiitos paljon ja minä kaipaen opettajaa.

Minä olen Mohamed. Minä olen asunut yksi vuotta Suomessa. Minun mielestä kaikki koulu on tosi hyvää. Kaikki opettajat ovat tosi hyviä ja opettaja Noora tosi hyvä. Koulussa ihmettelen vain sitä, miksi kaikissa vessoissa ei tule vettä. Minun kulttuurini vuoksi vesi olisi tärkeä. Kun koulu alkoi, minä en puhunut suomea. Nyt puhun suomea ja ymmärrän ja kirjoitan. Minä sanon kiitos kaikki opettajat ja opettaja Noora. Kiitos, kiitos, kiitos kristillinen opisto.

Hei! Olen tämän koulun oppilas. Olen irakilainen. Olen opiskelijana Turun kristillisessä opistossa. Minun ryhmän nimi on Kirjo. Se on kiva ryhmä ja minä olen tutustunut ja saanut kavereita ja olen oppinut paljon tärkeitä asioita. Opiskelu on hyvä ja opettajat ovat mukavia. Minä sanon kiitos opettajat, koska minä opin suomen kielen. Olen tosi iloinen, koska minä asun vain yksi vuotta Suomessa ja olen nyt jo oppinut suomen kielen.

Muhamed ja Abdiasis.

Hei Minä olen yksi opiskelija. Olen irakilainen. Olen opiskelemassa suomen kieltä. Koulussa on paljon hyviä asioita, kuten hyvät opettajat ja minä opin suomen kieltä, historiaa ja opin suomen kulttuuria. Minun mielestä Suomessa on yksi asia tosi hyvä ja se on, että on paljon kouluja. Se auttaa ihmistä. Minun ryhmän nimi on Kirjo. Se oli kiva ryhmä ja minä tutustun kavereihin. Olen tosi iloinen ja koulussa oli hauskat päivät ja koulussa oli paljon juhlia.

Yrittäjä Kari Karppelin ottaa tulijan ystävällisesti vastaan Orikedolla sijaitsevassa pesulassaan.

Turun Kotipesula on hyvien kulkuyhteyksien päässä.

Pesulapalveluja jo kahden vuosikymmenen ajan

Turun Kotipesula on toiminut **Kari Karppelinin** johdolla samoissa tiloissa jo vuodesta 1992. Liikkeen palvelu on laadukasta, kuten vakioasiakkaat kahdenkymmenen vuoden takaa todistavat. Karppelin pitääkin työnsä parhaimpana puolena asiakaskontakteja.

Pesulayrittäjän työ on pitkälti yksin puurtamista, mutta yksinäiseksi Karppelin ei itseään koe. Työ pitää kiireisenä ja sesonkiaikoina avuksi tulevat lähipiirin ihmiset. Vuodenkierto noudattaa pesulassa omaa kulkuaan, kuten muutenkin ihmisten elämässä. Kevätauringon ensimmäisten säteiden myötä pesulaa työllis-

tävät rippi- ja ylioppilajuhlien lisäksi muut kevään juhlatilaisuudet. Syksyllä yrittäjä voi hieman hengähtää ennen toista sesonkikautta, joulua.

Pesulan historiaa

Karppelinin ura yrittäjänä on pitkä. Hän ehti toimia 20 vuotta hotelli- ja ravintola-alalla, kunnes iski koko Suomea vaivuttanut lama. Karppelin piti kahden kuukauden tuumaustauon ja päätti ryhtyä pesulayrittäjäksi. Yrittäjätausta antoi rohkeutta lähteä kokeilemaan uutta alaa keskellä lama-aikaa. Karppelin perusti Turun ensimmäisen mattojen ja isojen kodintekstiilien itsepalvelupesulan.

lan. Sisäänajo uuteen työhön tapahtui Lahdessa kahden viikon harjoittelujaksolla.

Aluksi pesula toimi itsepalvelupesulana, ja aukioloajat olivat nykyistä pidemmät. Pian Karppelin totesi, että samalla vaivalla mitä meni asiakkaiden opastamiseen, olisi hän jo itse tehnyt työt. Etenkin ensimmäinen joulukuun katastrofaalista aikaa. Lisäksi asiakkaat itse toivoivat palvelua, joten liike muuttui palvelupesulaksi.

Myös pesulan aukioloaika uudistettiin. Yrittäjä totesi, ettei perjantaisin klo 15 jälkeen eikä viikonloppuisin kannattanut pitää liikettä auki. Näin jäi enemmän aikaa perheelle.

Kesälomaa Kari Karppelin on pyrkinyt myös aina pitämään.

Oriketo hyvää aluetta yrittäjälle

Oriketo on tuntunut alusta asti sopivalta paikalta pesulayritykselle. Pysäköintitilaa on riittävästi, ja Orikedolle on helppo tulla kauempaakin. Ohikulkutie mahdollistaa nopean yhteyden lähikunnista. Naapuriliikkeissä ovat omistajat ehtineet vaihtua useaan otteeseen, mutta yhteishenki alueen yrittäjien kesken on pysynyt hyvänä. Apua saa aina tarvittaessa.

Karppelin taittelee näppärästi useita metrejä pitkän tuvan räsymaton rullalle ja pistää sen

”loppurutistukseen” linkoon. Tavallisen pyykkärin näppituntumalta matto on jo valmis narulle kuivumaan, mutta lingosta poistuukin putkea pitkin vielä pari litraa ylimääräistä vettä. Karppelinin mukaan mattope-
sussa tärkeää on saada matto nopeasti kuivaksi, koska muuten voi jäädä ikäviä pesujälkiä tai hajuja. Tämän on moni kotipyökkäri kokenut.

Parikymmentä vuotta sitten pestiin lähinnä räsy- ja puuvillamattoja. Nykyään on enemmän erikoismattoja, jotka vaativat hellävaraisen laakavesipesun. Jokaiselle mattotyy-
pille on oma pesutekniikkansa, jonka alan ammattilainen hallit-

see. Oikealla käsittelyllä matto säilyttää alkuperäisen muotonsa ja kuohkeutensa.

Kodintekstiileistä hevosten loimiin

Kotipesulan palvelut on tarkoitettu yksityishenkilöille, yrityksille, taloyhtiöille ja julkiselle sektorille. Pestäväksi voi tulla matalalla kynnyksellä kaikki vesipestävät kodintekstiilit, esimerkiksi likaiset työhaalarit, joita ei omaan pesukoneeseen halua laittaa. Perinteisiä räsymattoja voidaan pestä useita kerrallaan valtavissa pesukoneissa.

Kotipesulan erikoisuus on hevosten loimien pesu, johon on varattu sen erityistarpeiden mukaan yksi päivä viikosta. Lähi-seudun ratsastustallit pesettävät keväisin talviloimet ja syksyisin kesäloimet. Hyvä palvelu antaa kuulua itsestään alueen muillekin hevosihmisille.

Palvelu on nopeaa. Mikäli pyykin tuo pesuun ennen klo 14, on mahdollista saada se takaisin jo seuraavana päivänä. Pesulan palveluihin eivät kuulu kemiallinen pesu, silittäminen tai mankelointi.

Kotipesulalla on kattava internetsivusto, josta selviävät yhteystiedot, palvelut ja hinnasto.

www.turunkotipesula.fi/
Turun Kotipesula Ky
Ruunikokatu 3, 20380 Turku
Puh. (02) 238 7799
kari.karppelin@turunkotipesula

Teksti ja kuvat: Mirja-Riitta Salo

**Terve-
tuloa!**

**Hyvitämme
vähintään**

2000,-

**autosta kuin autosta
vaihdossa yli 6000 euron
vaihtoautoon!**

Rinta-Joupin Autoliike Oy

Yli 1000 autoa:
www.rinta-jouppi.com

Ma 9-20 • Ti-pe 9-18 • la 10-15
Piiskakuja 10, TURKU p. (02) 281 0281

Tervetuloa tutustumaan ja vaikuttamaan jätevoimalan YVAan

Uuden jätevoimalan ympäristövaikutusten arviointiin sisältyvä työpaja järjestetään Turun Kristillisellä opistolla torstaina 27.9.2012 klo 18-20.

Asukastyöpajassa tutustutaan tehtyihin selvityksiin ja hankkeen vaikutuksiin sekä keskustellaan erityisesti ihmisiin kohdistuvista vaikutuksista.

Asukastyöpaja järjestetään Kristillisellä opistolla, Lustokatu 7. Kyltitys ovelta. Työpajaan toivotaan erityisesti Topinojan lähiasukkaiden ja muiden toimintojen edustajia. Kahvitarjoilu - tervetuloa mukaan!

**Ilmoittautuminen on tärkeää järjestelyjen vuoksi.
Ilmoittaudu heti tai viimeistään maanantaina 24.9.**

Ilmoittautumiset: info@tsj.fi tai
puh. 0200 47470 (arkisin 9-16)

Lisätietoa YVA-hankkeesta: www.tsj.fi > banneri ”Jätevoimalan YVA”

TSJ 0200 47470
www.tsj.fi

Kaarlo Marjasen esittely

Kaarlo Marjanen (1899–1984) oli aikansa valtakunnallinen kulttuurivaikuttaja, kuten esimerkiksi Metsämäen kartanossa syntynyt filosofi **Erik Ahlman** (1892–1952) tai Maarian pappilassa kasvanut kirjallisuuskriitikko **Anna-Maria Tallgren** (1886–1949). Kaikilla heillä on vahvat juuret paikallisalueeseen. Ikään kuin todisteena tästä kaikilla kolmella on hautuistomerkki Maarian kirkon hautausmaalla.

Kaarlo Marjanen, puhetaidon edistäjä

Kaarlo Marjanen oli ennen kaikkea puhe- ja lausuntataiteen opettaja ja kehittäjä. Hän ei pelkästään opettanut, laatinut alan oppikirjoja ja esiintynyt itse lausujana, vaan pohdiskeli alan perusteita mm. palkitussa aforismikokoelmassaan ja postuumisti julkaistuissa puheilmaisen perusteita käsittelevissä luennoissaan. Niissä hän käsitteli ja pohdiskeli elämän, taiteen ja runouden ja lausunnan peruskysymyksiä. Tämän lisäksi hän tutki kirjallisuutta ja runoutta alan lehdistä julkaistuissa esseissään.

Marjanen pohti asioita perusteellisesti ja systemaattisesti. Tämä tekee hänet ajatuksistaan ajasta ja erilaisista tyyli- ja virtausriippumattomia, vaikka joissakin teknisluonteisissa yksityiskohdissa nykytietämys olisikin Marjaseen aikaan verrattuna paljon suurempaa.

Kaarlo Marjasen ura ja saavutukset

Kaarlo Marjanen valmistui ylioppilaaksi Turun klassisesta lyseosta vuonna 1916. Tämän jälkeen hän siirtyi opiskelemaan Helsingin yliopistoon. Opiskelun ja osakuntalehden toimittamisen ohella hän oli Helsingin Sanomien kotimaanosaston toimittajana vuosina 1918–1919 sekä Turun Keskusvankilassa opettaja 1922–32. Filosofian kandidaattitut-

kinnon hän sai valmiiksi vuonna 1927.

Turun yliopiston suullisen esitystaidon opettajana hän oli vuodesta 1928 lähtien. Siitä hän siirtyi vuonna 1933 Helsingin yliopistoon puhetekniikan ja suomalaisen kauloluvun lehtorin virkaan. Tätä virkaa hän hoiti aina vuoteen 1965 saakka. Suomen puheopiston lausunnon yliopettajana hän oli vuodet 1947–1962. Sen lisäksi hän antoi yksityisopetusta 40 vuoden ajan.

Toimittajan työtä hän jatkoi kirjoittamalla teatteriarvosteluja Uuteen Auraan ja Uuteen Suomeen vuosina 1928–1939. Suomalaisen Suomen toimitussihteeri hän oli vuodet 1936–1937, sekä Parnasson päätoimittajana 1951–1954.

Lausujana hän esiintyi vuosina 1924–1964. Hänestä tuli Suomen lausujan liiton ensimmäinen ja pitkäaikaisin puheenjohtaja vuonna 1938. Puheenjohtajuutta hän hoiti aina vuoteen 1965 saakka, jonka jälkeen hänet valittiin liiton kunniapuheenjohtajaksi. Suomen kansallisteatterin ja Suomen teatterikoulun johtokunnan jäsenenä hän vaikutti 30 vuotta.

Marjanen teki opintomatkoja Saksaan, Itävaltaan Wieniin ja Tanskaan sekä kirjoitti puhetaidon oppikirjoja artikkeleita. Hän oli aikanaan tunnettu kirjallisuuskriitikko ja es-

seisti. Esseekokoelma *Näkökulma* ilmestyi vuonna 1958. Palkittu aforismikokoelma *Nuolia sumusta* ilmestyi vuonna 1946.

Kunniatohtorin arvon hän sai Helsingin yliopiston filosofian tiedekunnan promootiossa 1957. Marjaselle myönnettiin Pro Finlandia mitali vuonna 1961. Hän kuoli 20.11.1984 85-vuotiaana.

Kaarlo Marjasen puheopetuksen oppikirjojen ydinsisältö on juuri julkaistu nimellä Kaarlo Marjasen puheoppi. Opin keskeiset asiat. Julkaisu on saatavissa allekirjoittaneelta hintaan 5 euroa/kpl. Parhaillaan suunnitellaan Kaarlo Marjanen –symposiumia viimekeväisen Erik Ahlman –symposiumin. Ajankohta tulee olemaan vuoden 2013 alkupuoli.

Timo Leinonen

LÄHTEET

Lehtikunnas, Matti. Keskustelut ja häneltä saatu sukuarkistotiedot sekä Kaarlo Marjasen sisaren, Elli Lehtikunnaksen laaja sukukronikka. Marjanen, Kaarlo. Puheilmaisuudesta taitona ja taiteena. Lausuntapedagoginen luentosarjaa. Suomen puheopiston julkaisuja. Helsinki, 1986. Prusin talon värikäs historia – osat 1 - 3. KoroiSet 2/2010, 3/2010, ja 4/2010

terveydeksi!

Penisilliinikuurilla Euroopan historia uusiksi?

Turussa juhlittiin 24.-26.8.2012 Venäjän keisarin Aleksanteri I:n ja Ruotsin kruununprinssi Kaarle Juhanan tapaamista. Neuvotteluissa sovittiin yhteisistä toimista Napoleonin vastaan. Ruotsi luopui myös ai-keista vallata Suomi takaisin ja sai Norjan. Samana vuonna Turku menetti pääkaupungin oikeudet.

Aleksanteri I:n tiedetään kuolleen 1825 Etelä-Venäjällä oudoissa olosuhteissa. Ruumista ei koskaan löydetty. Huhuttiin, että tsaari oli paennut ja ryhtynyt uskonnolliseksi mietiskelijäksi. Sata vuotta myöhemmin Pietarissa avatussa Aleksanterin marmoriarkussa ei löydetty edes jälkiä siitä, että siinä olisi joskus ollut ruumis.

Kaarle Juhana oli ranskalaista Bernadotten sukua ja Napoleonin marsalkka. Hänelle tarjottiin yllättäen 1810 Ruotsin kruunua. Ruotsin armeija halusi seuraavaksi kuninkaaksi sotilaan, koska pelkäsi Venäjää. Silloinen Ruotsin kuningas Kaarle XIII adoptoi Kaarle Juhanan pojakseen ja kruununprinssiksi. Tästä tuli 1818 kuningas Kaarle XIV Juhana.

Historia ei kerro näiden herrojen taudeista, mutta Napoleonin tiedetään kärsineen mielenterveysongelmista, jotka saattoivat johtua kupasta. Hyvä kysymys on, tuliko korkearvoinen marsalkka Kaarle Juhana Ruotsiin ainakin osin siksi, että hän havaitsi Napoleonin olevan pahasti sairas?

Edellä mainituista herroista poiketen tsaari Iivana Julman (1530 - 1584) tiedetään sairastaneen kuppaa. Menestyksekkään hallintokauden alkupuoliskon jälkeen Iivanassa alkoi ilmaantua vainoharhaisia ja julmia piirteitä. Pyhän Vasilin katedraalin valmistumisen jälkeen 1555 hän sokeutui kirkon rakentaneet arkkitehdit, etteivät he enää ikinä pystyisi rakentamaan mitään kauniimpaa. Salaisen poliisin kidutukset ja joukkosurmat olivat jatkuvia. 1570 hän hirtti prinssi Viskovatin, paloitteli hänet veitsellä ja raiskasi prinssin vaimon. 1581 Iivana tappoi raivokohtauksessaan poikansa Ivanin kepillä. Iivana Julman jälkeen hallitsijaksi nousi hänen kolmas poikansa Fjodor I, joka myös oli mielisairas ilmeisesti synnyntänsä kupan takia. Vallan ottikin

neuvonantaja Boris Godunov, joka myöhemmin kruunattiin tsaariksi.

Iivana Julman kuppa tanssitti koko Venäjää, raunioitti sen ja pelasti Euroopan Venäjältä. Kuppa oli tuohon aikaan melkoinen vitsaus. Treponema pallidum -kuppabakteeri on mikroskoopissa korkkiruuvimainen, ja se pystyy huijaamaan elimistön immunitettia. Tauti tarttuu sukupuoliyhteydessä 30 - 60 % varmuudella. Taudin itämisvaihe kestää 3-4 viikkoa, jonka jälkeen suurin osa saa haavaumia sukuelinten alueelle. Tässä vaiheessa kuppa voidaan vielä parantaa penisilliinikuurilla. Taudin kolmannen vaiheeseen liittyy aivomuutoksia. Potilaan käytös muuttuu arvaamattomasti sen mukaan, millä aivoalueilla kupan aiheuttamat muutokset ovat. Aivomuutosten aiheuttaessa ensioireensa, potilas ahdistuu, koska hän ei tiedä mikä hänessä on vikana. Vainoharhaiset ajatukset ovat silloin tyypillisiä.

Kupan väitetään tulleen Eurooppaan Amerikasta 1400-luvun lopussa Kolumbuksen miesten mukana ja levinneen Euroopan satamakaupunkeihin. Italian ja Ranskan soti-

essa italialaisten kerrotaan lähettäneen kuppaan sairastuneita prostituoituja ranskalaisten puolelle ja aiheuttaneen epidemian. Taudille annettiin monia nimiä. Italiassa sitä kutsuttiin ranskantaudiksi ja Ranskassa italiantaudiksi.

Historiaa lukiessa tulee miettineeksi, mitä kaikkia tauteja hallitsijoilla on ollut. Sitä jää pohdiskelemaan kahtakin asiaa. Olisiko Iivana Julmalle tai ehkä Napoleonille annettu penisilliinikuuri muuttanut koko Euroopan historian toisenlaiseksi? Ja toiseksi, miltä kaikelta maailma onkaan säästynyt penisilliinin ansiosta.

Pentti Huovinen

Kirjoittaja on historiallisessa Röntämäessä asuva lääkäri ja professori.

Lakipalvelu Leinonen

Puh 040 7425 061

Maarian Myllyojalla Tapahtuu

c/o Marja-Liisa Haapa-aho
Paimalanatie 374, 20460 TURKU
ks. www.goldenage.fi/ruusuportti
ruusuportti@gmail.com
Tilaisuudet järjestää
Ruusuportti ry
Tervetuloa

WIKLUNDIN APTEEKKI

PARTURI KAMPAAMO

Punatukka

Avoinna:
ma-ti-to-pe 9-17
ke 10-19
la 9-14

Maija Lehtiö
Halisten liikekeskus
Gregorius IX:n tie 8

20540 Turku
Puh. (02) 2370 656
Gsm 040 5112 313

Wc-, käsi- ja muut pehmapaperit, henkilöhygieniatuotteet. Kaikki siivousaineet – ja välineet. Hyvät ohjeet kaupanpäälle. Nouda tai tilaa. Yrityksiin rahtivapaa toimitus.

SIISTI-PISTE OY
Orikedonkatu 23, 20380 TURKU
02-2510 231
Avoinna ark. 7.30–16.30

siisti piste

Tukku- ja vähittäismyymälä

www.siistipiste.fi

Haaviston havinaa

Olen aina viihtynyt kotirantamme haavistossa, jonka ikivanhat isot emopuut muistan jo lapsuuden uintimatkoilta juostessani paljain jaloin mutkaista polkua pitkin kohti rantaa. Emopuiden juuret olivat kasvaneet polun yli ja luikertelivat kuin boakäärmeet maan päällä. Tietysti löin metsän hämyssä varpaani, kun en katsonut kinttuihini, ja sain hyppiä pitkään yhdellä jalalla, tuskasta voivotellen. Vasta syvempi viileä vesi vaiensi kivun tunteen varpaasta. Silloin haavistossa oli vain isoja puita, karja, lampaat sekä lehmät, söivät kaikki vesat sitä mukaa, kun niitä kasvoi. Karjahan laidunsi silloin, ruokaa etsien, koko kesän metsissä.

Vanhoissa haapapuissa pesi lapsuudessani monia lintuja. Telkkä eleli joka vuosi omassa kolossaan ja koskelo toisessa puussa kauempana rannasta, sekä lisäksi kaikki pienemmät linnut. Kottaraisia pesi paria ylempänä rungon koloissa ja vaikka joskus lunta satoi vielä toukokuun alussa, olivat kottaraisten poikaset rungon sisällä suojassa. Kaikkein ylimpänä haavan rungossa, palokärjen vanhassa kolossa pesi tervapääsky. Niitä taisi asustaa useampia pesää kohti, koska kirkuna ja lentely oli kuumina kesäpäivinä rungon ympärillä jatkuvaa. Tervapääskyt pesivät kolossa toisinaan vasta kolonvaltaaja kottaraisten lähdettyä.

Nyt on haavisto tiheää metsää. Kaikki juurivesat ovat saaneet kasvaa, kun karjaa ei enää siellä kulje. Osa vanhoista rungoista on kaatunut maahan ja lahoaa hiljalleen lehtien peittämänä. Myös ohuita haavien runkoja on kaatunut, tikkojen ja palokärkien kaivaessa koloja runkojen tyviin. Monen haavan rungossa kasvaa runkohaapsasen valkoinen toukka, joka kasvaa monta vuotta ja syö puunsusta elääkseen. Kun toukka on syönyt kyllikseen, se koteloituu ja ulos tulee suuri harmaankirjava sarviniekka kuoriainen, runkohaapsanen. Hyönteinen parittelee ja naara munii nuoriin ohutkuoriisiin haaviston

haapoihin, ja uudet toukat jatkavat loisimistaan rungoissa. Eikä tässä kaikki, tikat kuuleva toukkien ”rouskutuksen” puun sisällä, tulevat ”avuksi” ja hakkaavat nokallaan suuria reikiä haapojen tyviin. Lopulta reiät ovat niin suuria, että rungosta näkee läpi ja että sienirihmastot pääsevät leviämään toukan käytäviin runsaina kasvustoina. Rihmastot hapertavat puun sisustan niin, että puu kaatuu lopulta heikossakin tulessa.

Talvisin isoisäni kaatoi aina nuoria haapoja jäniksille talvieineeksi, että ristiturvat eivät kärsisi pakkasilla ruuan puutetta. Mutta kuulaina täysikuun öinä, hän ampui ruokailevia jäniksiä pataan pantavaksi. Jänikset söivät halulla kuorta kaadettujen haapojen latvaoksista, päätyen vuorostaan perheemme ruokapöytään. Ilmeisesti ampuja olikin isä, koska usein, ennen kouluun menoa, näin hänen puhdistavan haulikkoaan. Joskus isä kaatoi nuoria koivuakin, joiden latvaoksat myös kelpasivat talviruuksi jäniksille. Isoisä kertoi, kun valmisti minulle onkivapaa ohuesta haavan rungosta, että majavat kaatavat haapoja talvellakin ruuakseen, ja että ei vain majavat, vaan myös hirvet katkovat nuoria haapoja koko vuoden hamutesaan lehtiä ja ohuita latvaosia. Viimeistään lokakuussa, kun lehdet ovat jo poissa, ne alkavat ”vainota” nuoria haavan oksia. Myös pyyt syövät kupuunsa talvisin haavan silmuja. Haavistolla on paljon vihollisia, joista tässä on vain pieni osa saatu mukaan.

Haaparouskuja kasvoi lukuisasti vanhojen haapojen alla, rihmastot elelivät haavanjuurien kanssa karikekerroksessa. Varsinkin sateisina kesinä äiti halusi haaparouskuja suolasieniksi talvea varten, ja joskus täytyi auttaa häntä suolasienten ja sipulin silppuamisessa ennen ruokailua. Lapsena en pitänyt sienisalaatista, joka on nyt suurta herkkua, kun sitä levitetään lämpimien voideltujen karjalanpiirakoiden päälle, smetanana kera.

Meidän rantasaunan ja kotisaunan lauteet teki isoisä aina haapalaudoista, koska pylly haapalauteilla istuttaessa ei pala. Hohkapuuna haapa johtaa huonosti lämpöä, eikä se kuumetessaan vuoda pihkaa, kuten havupuut. Ennen tehtiin kaikki tulitikut haapapuista, niin että suuret haavistot kaadettiin tulitikkutehtaiden tarpeisiin. Haapa oli myös se puu, jota alettiin ensimmäisenä hioa paperimassaksi. Siinä ei ollut pihkaa ja se oli helppo työstää kivihionnalla. Jo Turun akatemian professori Pehr Kalm suositteli 1700-luvulla haapoja pihan tuulensuojapuiksi, koska ne ovat nopeakasvuisia ja vaatimattomia puita. Kaupungin porvarit eivät niitä halunneet, olihan haapa roska-puu, jonka kukatkin, aikaisin keväällä, olivat kuin suuria karvaisia perhostoukkia.

Miksi sitten haapa on niin vihattu, että kaikki ovat sen kimpussa, kysyin kerran äidiltä. Toukka syö sydäntä, tikat takovat reikiä, hirvet repivät nuoret puut talvella, linnut syövät silmut, majavat kaatavat talviruuksi ja jänikset syövät juurivesat – eikä haapa edes tuoksu keväisin hyvälle, kuten sen pikkuserkut poppelit Pohjois-Amerikassa. Äiti vastasi: ”Haapa on meidän poppelimme, eikä pysty mitenkään puolustautumaan kiusaajiltaan, koska Jeesuksen risti valmistettiin haapapuusta ja että sen takia haapa saa koko pitkän elämänsä ajan kärsiä. Kesällä haavistot saavat väristä lehtiään kuin horkassa, vaikka ei ole tuulen virettä ilmassa, ja kaikki muuta vaivat värinän lisäksi, kaiken tämän, vain ristinpuun takia, haapa on saanut elinikäiseksi riesakseen.” En uskaltanut väittää vastaan, äiti olisi vain kertonut uusia vitsauksia haavistolle.

Nyt on haapoja kyllä istutettu pihoihin runsaasti. Usein ne ovat pilarihaapoja, mutta haapoja kumminkin. Nekin leviävät juurivesoista ympäristöönsä ja maistuvat runkohaapsaselle yhtä hyvin kuin metsähaavatkkin. Uusien istutusten syysväri ei ole niin raikkaan näyttävä kuin metsähaavalla. Ehkä ihmiset lannoittavat liikaa pihapuitaan, ja syysväri jää tulematta. Onpa jo löydetty pallohaapa Varsinais-Suomesta! Tuleeko siitä yhtä suosittu kuin pylväshaavasta pihapuuna? Aika näyttää.

Meidän vanha rantahaavikko on levinnyt muutamasta puusta juurivesojen avulla suureksi haapametsäksi. Rungoissa pesii lintuja paljon vähemmän. Vain yksinäinen lehtopöllö päivystää suuren rungon koloaukolla iltaisin. Poissa ovat myös aina ruokaa etsivien kottaraisten ahkerasti kääntelemät lehmänläjät ja lampaiden papanat, myös kottaraiset ovat kaikonneet. Eikä haavistosta enää haeta puuta tarvekaluihin ja lauteisiin, vaan se saa kasvaa ja levitä pitkin rantaa kuin ammoisina aikoina.

Arno Kasvi

Jäniskiven ihme

”Jäniskivi”, joksi me ainakin Halisissa sitä nimitämme. Sitä en tiedä, mistä kivi on nimensä saanut. Olisiko jänikset löytäneet joskus turvapaikan kiven alta. Siellä se on Paavinkadun alkupään kaarteessa olevassa metsikössä. Ennen Frantsin kenttää. Se on suuri, noin sadan kuutiometrin suuruinen siirtolohkare. Korkeutta siinä on yli neljä metriä ja paksuutta viitisen metriä. Se lienee jääkauden aikana siihen tullut. Mäelle jää on kuormansa jättänyt, kun on sulanut, ja niin lohkarre on jäänyt paikallensa. Näin meille on opetettu ja kerrottu näiden siirtolohkareiden historiasta. Ei kai sitä ole aihetta epäillä. Siinä lähellä, ja muuallakin Halisissa on myös muita pienempiä kivenlohkareita, jotka lienevät tulleen samassa kyydissä.

Minua on kuitenkin viime aikoina askarruttanut se, miten tuo Jäniskivi on halkaistu. Rantin Heikin kuuleman mukaan ajatuksena on ollut Jäniskiven kivimateriaalin käyttäminen Halisten silta-arkkujen rakentamiseen, joskus sata vuotta sitten. Jostain syystä Jäniskiveä ei kuitenkaan siihen käytetty, vaan se on halkaistuna kummajaisena omalla paikallaan. Noihin aikoihin silta rakennettiin kiviarkkujen varaan, että se kestäisi kevättulvat ja ”Halisten ukot”, nuo koskesta tulevat jäälautat. Ennen kiviarkkujen rakentamista silta oli purettava kevättulvien ajaksi. Joskus tulva ehti ennen ja silta jouduttiin hakemaan joen alajuoksulta.

Ihmettelen sitä, miten sen aikaisilla kiviporilla on saatu aikaan 260 senttiä syvä reikä. Olin aina luullut, että reikä on pyöreä, mutta näin ei ole. Noin 35 mm levyisessä jäljessä näyttäisi olleen kaksi pienempää reikää rinnakkain. Vielä enemmän se ihmetyttää, jos näin on, miten kahden reiän poraaminen on onnistunut täysin samassa suunnassa. Poria on täytynyt olla useita ja eripituksia. Kukahan on ollut se seppä, joka on porat takonut? Niiden on ollut pakko olla täysin samankokoisia ja saada aikaan samankokoista reikää, muutenhan pora olisi juuttunut kiinni. Toinen sepän ammattitaidon näyte on ollut porien karkaisu. Jos pora olisi ollut liian kova, olisi se lohjennut, jos taas liian pehmeä, se olisi mennyt kasaan. Reiän, tai reikien poraajia on ilmeisesti ollut ainakin kaksi, toinen pitänyt poraa ja toinen naputellut ”moskalla” poran päähän. Kiven porapuru lienee poistettu vettä käyttäen. Ei senkään poistaminen parimetrisestä reiästä ole ollut aivan yksinkertaista. Sitäkin ihmettelen, kun kyseessä on niin suuri kivi ja vain yksi reikä, jolla on saatu tuo kivi halkeamaan. Onkohan kiven halkaisussa käytetty jotain räjähdysainetta, vai olisiko ollut jokin muu keino kiven halkaisuun? Erityisen kauniisti sen on kuitenkin täytynyt tapahtua, koska halkeama on niin tasainen.

Siellä ne ovat nähtävillä molemmat puolikkaat. Kyllä jäniskivi jonkinlainen käsite ja kohde on aina ollut. Pikkupoikana oli haaste päästä ylös isomman kiven päälle, kiven vieressä kasvavaa mäntyä kiiveten. Muistan ainakin kerran onnistuneeni ja päässeeni kivellet.

”Maailmassa monta on ihmeellistä asiaa, se hämmästyttää, kummastuttaa pientä kulkijaa.”

Aulis Katajamäki

Aulis Katajamäki on syntyperäinen Halislainen ja asunut täällä 70 vuotta. Nykyään hän asuu Uittamalla.

RAKENNUSLEVYJÄ vuodesta 1970

Luotettavaa ja hyvää palvelua, nopeasti ja ammattitaidolla

Sahauspalvelu

LEVY-JAATI OY

Autokatu 2, Turku puh. 253 9200, fax 277 0990
email: levy-jaati@pp.nic.fi

Avoinna ark. 8–17

TURUN SILMÄLASER

Vapaus on vaivatonta. Näetkö nyt.

Turun Silmälasaser Oy on vuodesta 1997 toiminut silmän taittovirheiden laserleikkauksiin erikoistunut hoitoyksikkö. Toteuta haaveesi ja aloita uusi elämä ilman silmälasia. Varaa tutkimusaika, kysy lisää (020) 712 2365.

www.turunsilmalaser.fi

Turun Silmälasaser - Silmäasema Silmäsaara - Yliopistonkatu 27 20100 Turku - Puh. (020) 712 2365

Edullista majoitusta Turussa

- Hotelli- ja hostellimajoitusta
- Lounas arkisin klo 11–13, ruokalista nähtävillä nettisivuillamme
- Linnasmäki monipuolisine palveluineen ja tiloineen tarjoaa myös oivat puitteet perhejuhlille
- Runsaasti paikoitustilaa ja hyvät joukkoliikenneyhteydet

Ryhmillä erikoishinnat, tarjouspyynnöt: kokouspalvelut@linnasmaki.fi

Tervetuloa!

Linnasmäki Oy | Lustokatu 7, 20380 Turku | puh. 02 412 3500 | www.linnasmaki.fi

Maarian seurakunta

www.maarianseurakunta.fi

Maarian seurakunnan toimintaa syksyllä 2012

Messu Maarian kirkossa sunnuntaisin klo 10. Pallivahan kirkossa 1.9. alkaen klo 11.

MAARIAN KIRKKO (Mau-nu Tavastin katu 2)
to 13.9. klo 17 Konsertti: Turun konservatorion kamarikuoro
su 16.9. klo 10 Messu, Laurén, Rinne, Haikka, Mes-sun aika, Sea Sunday
to 6.9. klo 19 Virsiseurat, Rinne, Rainio
ke 10.10 klo 13 Eläkeläisten kauneimmat hengelliset laulut
to 4.10 klo 19 Virsiseurat, rehtori Tapani Rantala ja kanttori Heikki Rainio
to 8.11 klo 19 Virsiseurat, TT Risto Leppänen ja kanttori Heikki Rainio

PALLIVAHAN KIRKKO (Paltankatu 2)
Torstaisin klo 9.30-11 Perhekerho
su 2.9. klo 15 Rauhanyhdistyksen seurat
su 30.9. 28.10. ja 25.11. klo 17 Johannesmessu, Laurén, eht. av. Veijo ja Sirkka Vehanen
su 21.10 klo 11 Kristillisen taideseuran 10-vuotisjuhla-messu, kahvit ja päiväjuhla la 3.11 klo 16 Lähiomaissensa menettäneiden ilta, kahvitilaisuus

MAARIAN PAPPILA (Sorolaisenkatu 4)
Tiistaisin klo 9-11 Avoin perhekerho pappilan talissa to 6.9. klo 18 Lataamo-ilta opiskelijoille, aiheena Olenkö misä? Johdatus ja elämän valinnat
ti 11.9. alkaen juttutupa entisille leafilaisille tiistaisin klo 10-12

HALISTEN SRK-TALO (Gregorius IX:n tie 8)
ma 3.9. klo 16 Perhekahvila muskarin yhteydessä
su 2.9., 7.10. ja 4.11. klo 12-13 sunnuntailounas

ke 5.9. klo 17.30-19 Kaaka-opyhäkoulu

HEPOKULLAN SRK-TALO (Varkavuorenkatu 23)
Tiistaisin klo 9.30-11 perhekerho
su 2.9., 14.10. ja 4.11. klo 15 Laulun ja sanan iltapäivähetki
ti 4.9. klo 9.30 perhekerho
ti 4.9. alkaen tuolijumppa tiistaisin klo 12.30, hartaus parill. vkoilla
to 6.9. alkaen Kultatupa -eläkeläisten päiväpiiri klo 13 (parill.vkot)
to 6.9. klo 18 Raamattuilta, aiheena Ilmestyskirjan autuaaksijulistukset (parill.vkot)
to 13.9. alkaen lähetyspiiri torstaisin klo 13 (parill.vkot)
to 20.9. klo 18 Raamattuilta

KOTMÄEN SRK-TALO (Arkeologinkatu 1)
Perjantaisin klo 9.30-11 perhekerho
ke 22.8. alkaen muistijumppa keskiviikkoisin klo 13 (parill.vkot)
su 2.9. klo 16 Viikkomessu, Myllymäki, Vuola
pe 7.9. klo 9.30 perhekerho
ma 10.9. alkaen naisten piiri maanantaisin klo 14
ti 11.9. alkaen kädentaitoja (klo 13) ja tasapainoilua (klo 14) tiistaisin klo 14 (paritt.vkot)
ke 12.9. alkaen päiväpiiri keskiviikkoisin klo 13 (paritt.vkot)

RAUNISTULAN SRK-TALO (Murtomaantie 12)
ma 3.9. klo 12 Raamattu- ja keskustelupiiri
ti 4.9. alkaen eläkeläisten päiväpiiri tiistaisin klo 13 (parill. vkot)
to 6.9. alkaen torstaisin Ulos labyrintista -mielenterveyskuntoutujien omaisten ryhmä klo 18-19.30
la 22.9. klo 15 Raamattuluentosarja "Jeesuksen ystävät ja vastustajat" alkaa luennolla Jeesus opetuslasten seurassa, Ruskeepää
ke 26.9. klo 18 Japaninlähetyspiiri
la 13.10 klo 10 Lähetysse-

minaari, Aleksei Uimonen, Lauri Lehtinen
la 20.10 klo 15 Raamattuluento, Ruskeepää
la 24.11 klo 15 Raamattuluento, Ruskeepää
ke 10.10 klo 18 Japaninlähetyspiiri
ma 1.10 klo 12 Raamattu- ja keskustelupiiri (parill.vkot)

RUNOSMÄEN SRK-KOTI (Munterinkatu 15)
ma 3.9. klo 11.30-13 omaishoitajien kokoontuminen
ke 5.9. alkaen lähetyspiiri keskiviikkoisin klo 12 (parill.vkot)
ke 12.9. alkaen käsityökerho keskiviikkoisin (paritt.vkot)
ke 12.9., 26.9. klo 12 keski- viikkokeitto, vp.eht. maksu 1€, lapset ilmaiseksi
su 23.9., 28.10. ja 18.11. klo 16 Pyhäkoulu
Ystävän tupa avoinna maanantaisin 10.9. alkaen klo 13-15 ja torstaisin klo 10-12

TASKULAN SRK-KOTI (Mullintie 16)
Tiistaisin klo 14-15.30 vauvakerho
ke 5.9. alkaen Taskulan olohuone avoinna keskiviikkoisin klo 9-10
to 6.9. alkaen päiväpiiri torstaisin klo 13 (parill. vkot)

YLI-MAARIAN SRK-TALO (Mittomaarintie 73)
ti 4.9. alkaen tuolijumppa tiistaisin klo 14 (parill. vkot)
to 6.9. klo 9.30 perhekerho
su 14.10 klo 16 Sadonkorjuun kiitoskirkko
su 30.9 klo 13 Yli-Maarian seurakuntatalon käyttöön- tojuhla-messu, lääninrovasti Jukka Järvensivu, kirkkohera Rinne, Kokkola, Rainio

Muutokset mahdollisia. Lisää seurakunnan toiminnasta löydät Kirkko ja me -lehdestä sekä www.maarianseurakunta.fi

HEIKKASEN SARJAKUVAKERHO

TULE MUKAAN!
18.9. -27.11.2012

WWW.SEIKKAILUPUISTO.FI

Mikä ihmeen Halisten helpotus?

Halisten helpotus on kahden turkulaisen virkamiehen pohdinnan tuloksena syntynyt yhdistys, jonka tarkoituksena on tehdä pieniä hyviä tekoja Halisten asuntoalueen asukkaiden hyvinvoinnin edistämiseksi.

Nimen keksiminen oli tosi vaikeaa, kertoo päiväkodinjohtaja **Klaus Rytöhönka**. Mutta koska ajatuksena on tuoda jotain pientä helpotusta erityisesti lasten ja lapsiperheiden elämään asuntoalueella, jossa on kovin vähän mitään toimintaa, niin siitä se nimi jäi sitten elämään.

Yhdistyksen puheenjohtaja, seikkailupuiston toiminnanjohtaja **Benny Majabacka** kertoo kohta käynnistyvästä sarjakuvakerhosta, jonka opettajana on kuvittaja **Harri Heikkanen**. Mainio tilaisuus päästä sisälle sarjakuvan tekemisen maailmaan, mutta valitettavasti kovin montaa ei ensimmäiselle kurssille mahdu, kertoo Majabacka.

Halisten helpotuksella on omat tilat osoitteessa Kardinaalinkatu 4H. Arkipäivisin siellä on Turun kaupungin järjestämää leikkitoimintaa,

sekä torstaisin Mannerheimin lastensuojeluliiton äiti-lapsiryhmä.

Sunnuntaisin Halisten helpotuksen tiloissa on lapsille pyhäkoulu.

Ajatuksena olisi, että halislaiset ryhtyisivät itse kannattelemaan Halisten helpotusta ja, että yhdessä voisimme järjestää alueen asukkaille mielekästä toimintaa, kertoo Rytöhönka. Olemme vasta alussa, mutta uskoisimme, että tämän tyyppinen vapaaehtoistoiminta saa Halisissa hyvän vastaanoton.

*Benny Majabacka
Toiminnanjohtaja
Seikkailupuisto/Auran Panimo
Turun kaupunki
Nuorisosiainkeskus
P. 040 725 9871
tel: 02 262 3166
benny.majabacka@turku.fi*

MAHTAVIA TYYPPEJÄ

SEIKKAILUJA JA ELÄMYKSIÄ

TAITOJA ELÄMÄN VARRELLE

Tuu mukaan!

Partio on hauska ja hyödyllinen harrastus. Se tarjoaa lapsille ja nuorille seikkailuja, elämyksiä, hauskanpitoa, ystäviä sekä hyödyllisiä taitoja. Partio antaa lapsille ja nuorille mahdollisuuden kasvaa ja kehittyä aktiivisiksi ja vastuullisiksi yhteiskuntamme jäseniksi osaavien ohjaajien johdolla turvallisessa toimintaympäristössä.

Nyt on paras aika liittyä partioon. Partio toiminta alkaa.

Koroisten Ritarit
Henri Kuoppala P. 0440 226 654
henkka.kuoppala@gmail.com

poikalippukunta
www.koroistenritarit.fi

Koroisten Sarpiot
Tiina Virta P. 044 9542 154
taevir@utu.fi

tyttölippukunta
www.koroistensarpiot.fi

Maarian Kämmevät
Henna Einola P. 045 6311 073
henna.einola@gmail.com

tyttölippukunta
www.maariankammekat.fi

Maarian Tähkät
Kris Loimaala P. 050 5960 517
unikob@gmail.com

yhteislippukunta
www.maariantahkat.fi

Maarian alueen lippukunnat toimivat yhteistyössä nimellä Maarian Partioyhtymä

PARTIO
scout